

PREZENTARE GENERALĂ A ȚĂRII

**Încetarea abuzului
și exploatării sexuale a copiilor:**
Situția actuală prin prisma Convenției de la Lanzarote

REPUBLICA MOLDOVA

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

PREZENTARE GENERALĂ A ȚĂRII

Încetarea abuzului și exploatării sexuale a copiilor:

Situația actuală prin prisma Convenției de la Lanzarote

REPUBLICA MOLDOVA

Acest document a fost co-produs de către Consiliul Europei împreună cu ECPAT Internațional.

Opiniile exprimate în această lucrare sunt responsabilitatea ECPAT Internațional și nu reflectă în mod necesar politica oficială a Consiliului Europei.

Această publicație a fost scrisă de:
Lauren Holdup și Mark McKillop

Cu asistență din partea:
Andrea Varrella (ECPAT Internațional)
Ana Guerreiro (Secretariatul Comitetului Lanzarote)

**LA
STRADA
Moldova**

ECPAT Internațional dorește să mulțumească Centrului Internațional La Stada Moldova pentru sprijinul acordat în elaborarea acestui raport.

Reproducerea este autorizată, cu excepția scopurilor comerciale, cu condiția ca integritatea textului să fie păstrată, ca extrasul să nu fie utilizat în afara contextului și să nu inducă în eroare cititorul cu privire la natura, domeniul de aplicare sau conținutul textului.

Textul sursă trebuie să fie menționat întotdeauna după cum urmează „Consiliul Europei și ECPAT Internațional, luna și anul publicării”.

Toate celelalte cereri privind reproducerea/ traducerea integrală sau parțială a documentului trebuie adresate la adresa publishing@coe.int sau info@ecpat.org.

Orice altă corespondență referitoare la această publicație trebuie adresată la adresa lanzarote.committee@coe.int și info@ecpat.org.

Fotografie de copertă: *Ana Klipper* © unsplash.com

Proiectare și machetare: Manida Naebklang

© Consiliul Europei și ECPAT Internațional,
Aprilie 2023

CUPRINS

Prefață	3
Privire de ansamblu	4
Introducere	6
Abuzul și exploatarea sexuală a copiilor în Republica Moldova	8
Angajamente internaționale și cadrul legislativ	18
Răspunsul Republicii Moldova la abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor	23
Participarea copiilor și a supraviețuitorilor	32
Calea de urmat	33
Note de subsol	38

PREFAȚĂ

Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale a fost adoptată la 25 octombrie 2007 la Lanzarote, Spania, și a intrat în vigoare la 1 iulie 2010. Din aprilie 2023, aceasta a fost ratificată de toate cele 46 de state membre ale Consiliului Europei și de două state nemembre, și anume, Federația Rusă și Tunisia. Convenția de la Lanzarote este cel mai ambițios și cuprinzător instrument juridic internațional privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, vizând toate tipurile posibile de infracțiuni sexuale împotriva copiilor, și anume, abuzurile sexuale asupra copiilor, inclusiv în cadrul „cercului de încredere”, exploatarea copiilor prin prostituție, ademenirea și coruperea copiilor prin expunerea la conținut și activități și infracțiuni sexuale asociate materialelor de abuzuri sexuale asupra copiilor.

În 2022, Consiliul Europei și-a unit forțele cu ECPAT Internațional pentru a pregăti Prezentări generale ale țărilor, care acoperă, în mod special, părțile la Convenția de la Lanzarote. Bazându-se pe un proces și o metodologie deja stabilite de ECPAT Internațional, precum și pe informațiile extinse colectate prin procedura de monitorizare a Comitetului de la Lanzarote, aceste analize au scopul de a oferi un instrument eficient de susținere și de promovare a luptei împotriva exploatării și abuzurilor sexuale asupra copiilor în diferite țări.

Prezentările generale ale țărilor reunes, într-un singur document, informațiile transmise de către părțile la Convenția de la Lanzarote prin intermediul [Chestionarului general de prezentare generală](#), recomandările adoptate de [Comitetul de la Lanzarote](#)¹ în [runde sale de monitorizare](#) și cercetările documentare suplimentare, în vederea completării lacunelor

cu privire la progresele înregistrate de la adoptarea acestor informații și constatări ale monitorizării. În timpul procesului, proiectele de prezentare generală au fost partajate cu organizațiile membre ECPAT și cu alte organizații relevante de pe teren, care au analizat conținutul și au completat informațiile cu alte surse și analize locale. Prezentările generale ale țărilor au fost realizate în strânsă colaborare cu autoritățile naționale reprezentate în Comitetul de la Lanzarote. Acolo unde este posibil, Prezentările generale ale țărilor includ, de asemenea, și perspectivele copiilor și/sau ale supraviețuitorilor. ECPAT Internațional și Consiliul Europei ar dori să își exprime aprecierea profundă pentru toate contribuțiile valoroase din timpul procesului și ar dori să reitereze că Prezentările generale ale țărilor nu conțin niciun fel de rezultate noi de monitorizare. Orice sugestie privind calea de urmat, care nu decurge din astfel de constatări, nu este obligatorie pentru țări. În mod similar, orice practică promițătoare prezentată de autoritățile naționale pentru a evidenția punerea în aplicare a Convenției de la Lanzarote nu implică aprobarea acesteia de către Comitetul de la Lanzarote, până când nu este prezentată acestuia în contextul unei proceduri de conformitate.

Prezentările generale ale țărilor prezintă legislația, politicile și alte măsuri relevante în vigoare pentru a combate exploatarea sexuală și abuzurile sexuale asupra copiilor, precum și posibile sugestii privind calea de urmat. Acestea se bazează, în principal, pe constatările Comitetului de la Lanzarote și, prin urmare, sunt menite să reitereze recomandările acestuia. În caz contrar, acestea sunt simple sugestii cu privire la posibile modalități de îmbunătățire a protecției copiilor împotriva violenței sexuale.

PRIVIRE DE ANSAMBLU

REALIZĂRI CHEIE

Statistici relevante sunt colectate, în mod periodic, pentru diferite tipuri de infracțiuni de abuz sexual împotriva copiilor.

Aderarea la instrumentele internaționale relevante privind abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor.

Aprobarea creării unei Comisii specializate pentru coordonarea și monitorizarea punerii în aplicare a Convenției de la Lanzarote.

Răspuns cuprinzător, instrumente educative și măsuri de prevenire pentru abordarea abuzurilor sexuale și a exploatării sexuale a copiilor facilitate de tehnologii.

Crearea de centre de susținere pentru copii (numite Centre Regionale).

Dezvoltarea unui mecanism de identificare a victimelor și a presupuselor victime ale traficului de ființe umane în contextul fluxurilor migratorii mixte.

PROVOCĂRI CHEIE

Abuzurile sexuale și exploatarea sexuală a copiilor în contextul călătoriilor și a turismului nu sunt incriminate.

Cercetare și date insuficiente privind toate formele de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor, în special privind abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în prostituție și în contextul călătoriilor și al turismului.

Lipsa de conștientizare cu privire la mecanismele de raportare și serviciile de sprijin disponibile copiilor victime ale abuzurilor sexuale și exploatării sexuale.

Lipsa serviciilor de sprijin (consiliere juridică, consiliere psihologică, asistență juridică etc.) disponibile și accesibile copiilor victime ale abuzurilor sexuale și exploatării sexuale.

Colaborare intersectorială inadecvată în asistarea cazurilor de abuzuri și exploatare sexuală.

Proceduri juridice complexe și neadaptate copiilor și lipsa de cunoștințe, abilități și atitudini din sectorul justiției în tratarea cazurilor sensibile pentru copii.

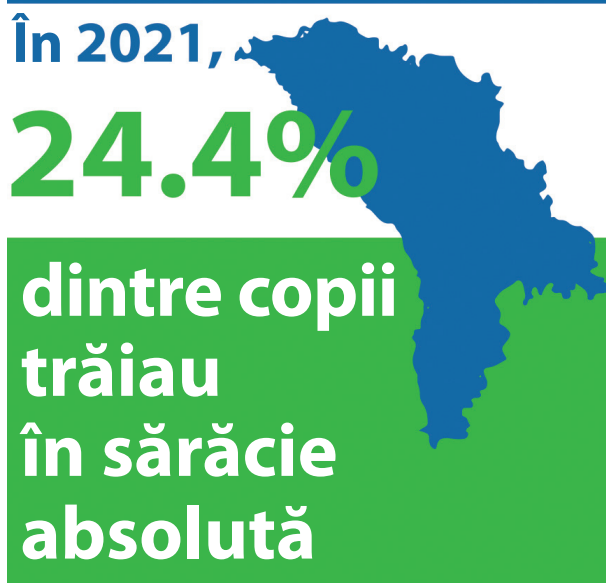
Participarea redusă a copiilor la elaborarea politicilor, a programelor și a altor inițiative de stat privind lupta împotriva abuzurilor sexuale și a exploatării sexuale a copiilor.

INTRODUCERE

Republica Moldova este o republică parlamentară, care a devenit independentă în 1994,² după căderea Uniunii Sovietice.³ Țara este împărțită în 32 de raioane, cinci municipii și două regiuni cu statut special – Găgăuzia și Transnistria.^{4,5}

Republica Moldova are o economie cu venituri mici și medii-superioare, puternic dependentă de transferul de fonduri,⁶ cu un produs intern brut pe cap de locuitor de 5.231 USD, în 2021.⁷ Produsul intern brut a crescut în medie cu 5% anual din 2016, scăzând la 7% în 2020 din cauza pandemiei de COVID-19.⁸ În ciuda progreselor înregistrate în ultimii ani pentru reducerea sărăciei, Republica Moldova înregistrează în continuare rate ridicate ale sărăciei (26,8% în 2020), zonele rurale înregistrând, în mod special, niveluri mai ridicate de sărăcie extremă (14,6% față de 5,1% în zonele urbane).⁹ În 2022, Republica Moldova rămâne una dintre cele mai sărace țări din Europa.¹⁰

Conform celor mai recente statistici disponibile de la Banca Mondială, Republica Moldova avea o populație de 2,64 milioane, în 2021,¹¹ 21,6% din populație fiind copii.¹² Cincizeci și șapte la sută din populația Moldovei trăiește în zonele rurale.¹³ În plus, conform ultimelor statistici ale Biroului Național de Statistică al Republicii Moldova, în 2021, 24,4% dintre copii trăiau în sărăcie

absolută.¹⁴ Una dintre principalele variabile ale sărăciei copiilor este zona de reședință,¹⁵ ceea ce înseamnă că în zonele rurale copiii sunt expuși unui risc mai mare de sărăcie. Sărăcia poate fi un factor determinant semnificativ nu numai în perpetuarea exploatării sexuale a copiilor, ci și în consolidarea cererii acesteia.¹⁶

Republica Moldova este o țară multiethnică și multilingvă. Majoritatea populației aparține grupului etnic moldovenesc, dar există diferite grupuri minoritare precum români, ucraineni, ruși, bulgari, găgăuzi și romi.¹⁷ Este cunoscut faptul că romii din Republica Moldova se confruntă cu marginalizarea și discriminarea, în special în ceea ce privește accesul la educație, piața muncii și serviciile de îngrijire a sănătății.¹⁸

În ceea ce privește structura demografică, este important de menționat că valorile migratorii au fost constante în ultimele decenii în Republica Moldova. Potrivit Biroului Național de Statistică, în 2021, aproximativ 16% din totalul gospodăriilor cu copii aveau cel puțin un membru de familie care a migrat, aproximativ 69% dintre gospodăriile respective fiind în mediul rural.¹⁹ Copiii moldoveni care au membri de familie care lucrează în străinătate au mai multă siguranță financiară.²⁰ Cu toate acestea, în general, absența părinților și lipsa supravegherii și monitorizării parentale pot expune copiii riscului de exploatare și abuzuri sexuale.²¹

Înrăutățirea contextului socio-economic și ratele ridicate de migrație din Republica Moldova cresc numărul copiilor expuși riscului, în special pentru copiii supuși violenței, neglijării, copiii implicați în vagabondaj, cerșetorie și prostituție.²² În plus, aflulul de refugiați după izbucnirea conflictului din Ucraina din februarie 2022 a blocat sistemul moldovenesc de protecție a copilului (după cum este descris în continuare în secțiunea abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în contextul situațiilor de criză și de urgență). Copiii care fug din Ucraina sunt expuși unui risc mai mare de trafic și exploatare de ființe umane,²³ în special cei care sunt neînsoțiți, separați de familiile lor și cei care călătoresc cu adulți a căror relație cu copilul nu poate fi verificată.²⁴

În Republica Moldova, învățământul este obligatoriu și gratuit. Ratele de înscriere sunt ridicate, cu 107,1%, în învățământul primar și 103,9% în învățământul gimnazial inferior, în anul 2021/2022.²⁵ Ratele abandonului școlar sunt relativ scăzute, dar cresc încet.²⁶ Ratele de participare ale copiilor romi sunt mult mai scăzute la toate nivelurile educaționale.²⁷ Într-adevăr, 65% din numărul total de copii care abandonează școala sunt copii de etnie romă.²⁸ Accesul copiilor la educație a fost afectat, în mod deosebit, de trecerea la învățământul la distanță, în timpul pandemiei de COVID-19, copiii din familii cu venituri mici fiind cei mai afectați.²⁹ La nivel global, cercetările sugerează că educația redusă și/sau slabă, în special în ceea ce privește sănătatea sexuală și educația sexuală, plasează copiii în situații riscante de abuzuri sexuale, deoarece nu sunt în măsură să recunoască și să prevină comportamentele riscante.³⁰ Mai mult, educația redusă crește, de asemenea, vulnerabilitățile copiilor față de exploatarea sexuală, deoarece aceștia sunt asociați cu oportunități economice și de angajare reduse, fapt ce îi conduce astfel către circumstanțe mai riscante.³¹ Cercetările au descoperit că, atunci când tinerii nu sunt înscriși în învățământ, aceștia se simt în afara curentului social principal și, prin urmare, există o probabilitate mai crescută să fie vizați de adulți și de colegi care i-ar putea exploata.³² În plus, sistemul de învățământ funcționează, de asemenea, și ca un mecanism de protecție pentru copii, permițând un sentiment de apartenență și stabilitate.³³

Republica Moldova este o țară afectată de inegalitatea de gen și violența de gen, care sunt asociate stereotipurilor și normelor sociale³⁴ înrădăcinate în patriarhat. Republica Moldova a fost clasată pe locul 51 din 191 de țări în Indicele inegalității de gen pentru 2022 al Programului pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite.³⁵

Violența împotriva femeilor și fetelor rămâne o preocupare tot mai mare în Republica Moldova.³⁶ Într-un sondaj realizat în 2019 de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa, 80% dintre cele 1.802 de femei intervievate, cu vârste cuprinse între 18 și 74 de ani, suferiseră un fel de violență din partea partenerului, începând de la vârsta de 15 ani.³⁷

În ciuda prevalenței violenței de gen, aceasta nu este întotdeauna percepută ca o problemă în rândul populației de copii, probabil din cauza normelor tradiționale. Într-adevăr, un sondaj reprezentativ la nivel național în gospodării, realizat de Organizația Internațională pentru Migrație, IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor, în 2019, a arătat că 30,3% din cele 529 de fete chestionate, cu vârste cuprinse între 13-17 ani și 41,2% din cei 564 de băieți chestionați, cu vârste cuprinse între 13-17 ani, au fost de acord cu una sau mai multe norme și convingeri tradiționale cu privire la gen, practici sexuale și violența partenerului intim.³⁸ Cu toate acestea, în ultimii ani, a fost percepută o schimbare a atitudinii sociale față de abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor, împreună cu o recunoaștere a faptului că aceste infracțiuni există și sunt sub-raportate.³⁹ Un sondaj realizat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, din 2019, cu 1.116 respondenți a arătat că atât femeile, cât și bărbații au perceput, în mod egal, exploatarea sexuală a copiilor ca fiind o problemă.⁴⁰ Un alt aspect pozitiv de remarcat din concluziile studiului este că societatea nu victimizează copiii, deoarece sărăcia este văzută drept principalul declanșator al exploatării sexuale a copiilor (76%) și tot mai multe persoane tind să considere mai degrabă mediul familial ca factor determinant al probabilității exploatării sexuale a copiilor,⁴¹ decât alegerea copilului.

ABUZUL ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR ÎN REPUBLICA MOLDOVA

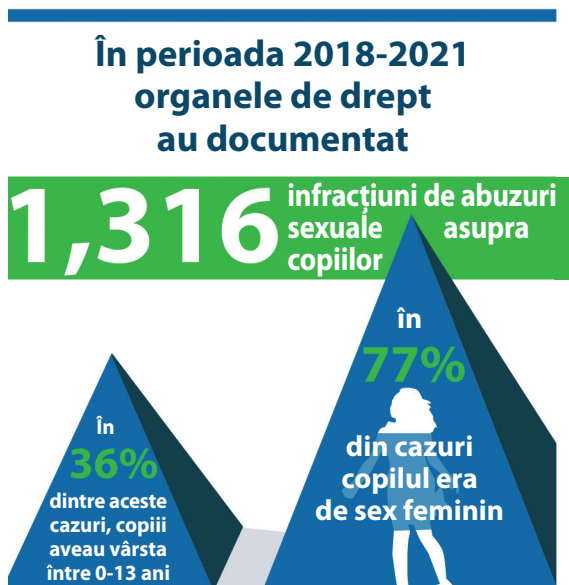
EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR

Articolul 18 din Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (denumită în continuare Convenția de la Lanzarote) definește abuzurile sexuale ca: a) activități sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală; și b) activități sexuale cu un copil dacă: – abuzul se face prin constrângere, forță sau amenințări; sau – se abuzează de o poziție recunoscută de încredere, autoritate sau influență asupra copilului, inclusiv în cadrul familiei; sau – se abuzează de o situație de vulnerabilitate deosebită a copilului, mai ales din cauza unui handicap psihic sau fizic ori a unei situații de dependență.⁴²

Descoperirile globale privind prevalența abuzurilor sexuale asupra copiilor implică pe scară largă că infracțiunea este o infracțiune de gen, care afectează, în mod disproporționat, mai mult fetele decât băieții.⁴³ Cu toate acestea, numărul tot mai mare de constatări sugerează că băieții sunt, de asemenea, vulnerabili și expuși riscului de abuzuri sexuale asupra copiilor.⁴⁴ Prin urmare, orice copil este expus riscului de abuzuri sexuale. Abuzurile sexuale asupra copiilor are un impact negativ pe termen lung asupra aspectelor de viață fizice, psihologice, sociale și comportamentale ale copiilor.⁴⁵

Abuzurile sexuale asupra copiilor sunt incriminate, pe scară largă, în legislația Republicii Moldova (după cum este în continuare detaliat), însă rămâne o problemă. Într-adevăr, în perioada 2018-2021, conform datelor furnizate de Republica Moldova în scopul prezentului raport, organele de drept au documentat 1.316 infracțiuni de abuzuri sexuale asupra copiilor.⁴⁶ În 36% dintre aceste cazuri, copiii aveau vârste între 0-13 ani, iar în 77% din cazuri copilul era de sex feminin.

În sondajul din 2019, realizat de Organizația Internațională pentru Migrație, IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor, 7,6% din cele 529 de fete intervievate, cu vârste cuprinse între 13-17 ani și 5,4% din cei 564 de băieți intervievați, cu vârste cuprinse între 13-17 ani, fuseseră supuși violenței sexuale⁴⁷ în cele 12 luni anterioare studiului.⁴⁸ De asemenea, studiul a identificat faptul că, printre fetele de 13-17 ani care au fost supuse violenței sexuale, infractorul, în cel mai recent incident, a fost un prieten (36,2%), iar pentru băieți, infractorul a fost un coleg de clasă sau de școală (43,7%).⁴⁹ Constatările studiului au identificat, de asemenea, școala ca loc comun pentru producerea abuzurilor sexuale asupra copiilor.⁵⁰ Interesant este că datele Ministerului

Educației indică faptul că, în sistemul de învățământ, fuseseră semnalate 20 de cazuri de violență sexuală în primul semestru al anului 2021-2022,⁵¹ cu trei cazuri mai multe decât în semestrul precedent.⁵²

După cum a remarcat Comitetul de la Lanzarote în 2015, toate statele părți, inclusiv Republica Moldova, sunt îndemnate să ia măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a

stabili sau desemna mecanisme de colectare a datelor sau puncte focale la nivel național sau local. Aceasta include colaborarea cu societatea civilă în scopul observării și evaluării în ceea ce privește colectarea datelor cantitative, a fenomenului exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale asupra copiilor, în general, și a abuzurilor sexuale asupra copiilor comise în cercul de încredere, în mod special.⁵³

EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR ÎN PROSTITUȚIE, PRIN VÂNZARE ȘI TRAFIC ȘI ÎN CONTEXTUL CĂLĂTORIILOR ȘI AL TURISMULUI

Articolul 19 din Convenția de la Lanzarote definește **exploatarea copiilor în prostituție** ca fiind folosirea unui copil pentru activități sexuale atunci când se oferă ori se promit sume de bani sau orice altă formă de remunerație ori de răsplată, indiferent dacă această plată, promisiune sau răsplată se oferă copilului ori unei terțe persoane.

Articolul 4 din Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane definește „**traficul de ființe umane**” ca fiind „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințarea cu ori utilizarea forței sau a altor forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate ori de o situație de vulnerabilitate sau prin oferirea ori acceptarea de plăți sau de avantaje pentru obținerea consimțământului unei persoane având autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatarei. Exploatarea include, cel puțin, exploatarea prostituției celorlalți sau alte forme de exploatare sexuală, muncă ori serviciile forțate, sclavia sau practicile similare acestora, aservirea sau prelevarea de organe.”⁵⁴

În cazul copiilor victime, articolul 4 lit. (b) din Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane precizează că „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatarei este considerat „trafic de ființe umane”, chiar dacă nu implică niciunul dintre mijloacele prevăzute la articolul 4 lit. (a).”⁵⁵ Cu alte cuvinte, Convenția recunoaște faptul că, copiii nu pot fi niciodată participanți dispuși la propria lor exploatare.

La rândul său, Protocolul opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă se referă la „**vânzarea copiilor**”, definită drept „orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de către orice persoană sau grup de persoane către o alta, pentru remunerație sau orice altă remunerație.”^{56,57}

Exploatarea sexuală a copiilor în **călătorii și turism** este definită ca orice „acte de exploatare sexuală încorporate într-un context de călătorie, turism sau ambele.”⁵⁸ Convenția-cadru a UNWTO privind etica în turism recunoaște că exploatarea copiilor este în conflict cu obiectivele fundamentale ale turismului și trebuie puternic combătută cu cooperarea tuturor statelor implicate.⁵⁹

La nivel global, exploatarea copiilor în prostituție, vânzarea și traficul de copii în scopuri sexuale și exploatarea sexuală a copiilor în călătorii și turism, de cele mai multe ori, au loc împreună și nu izolat.⁶⁰ De exemplu, exploatarea sexuală a copiilor în prostituție poate avea loc în diferite contexte, incluzând, dar fără a se limita la, medii constituite în unități (cum ar fi, saloane de masaj, cluburi de noapte, cafenele, cluburi și baruri dansante), contexte stradale, contexte online, în timpul conflictelor sau crizelor umanitare, prin vânzare și trafic și în contextul călătoriilor și turismului, toate acestea multiplicând și exacerbând vulnerabilitățile copiilor.⁶¹

Copiii din Republica Moldova sunt expuși riscului de exploatare sexuală prin diverse forme, inclusiv prin prostituție, prin vânzare și trafic și în contextul călătoriilor și turismului. Nu există statistici sau estimări oficiale cu privire la numărul copiilor exploatați în prostituție în Republica Moldova. Singurele date disponibile sunt cele referitoare la plângerile și condamnările penale pentru infracțiuni conexe. În ciuda lipsei de informații cantitative, există suficiente dovezi care să indice că această formă de exploatare sexuală afectează un număr semnificativ de copii moldoveni și este foarte adesea asociată traficului de copii.⁶² În plus, un studiu calitativ, din 2018, realizat de Terre des Hommes, a constatat că, copiii cu mai mult de șase luni de experiență în situații stradale din Republica Moldova, în special băieții cu vârste cuprinse între 11 și 16 ani, erau expuși unor riscuri ridicate de exploatare sexuală și s-au confruntat adesea cu opțiuni limitate, fiind astfel forțați să se angajeze în sexul de supraviețuire pentru hrană și adăpost.⁶³

Republica Moldova este țară de origine a victimelor traficului de persoane. Principalele țări de destinație sunt Federația Rusă, urmată de țările Uniunii Europene (și anume Republica Slovacă, Spania, Irlanda și Portugalia) și Turcia.⁶⁴ Conform datelor furnizate de Republica Moldova în scopul prezentului raport, în perioada 2018-2021, a existat un total de 214 copii victime ale traficului (60 în 2018, 109 în

2019, 23 în 2020 și 22 în 2021). Cu toate acestea, dovezile neconfirmate din partea organizațiilor societății civile indică faptul că numărul ar putea fi mult mai mare.⁶⁵

22

**În anul 2022,
au fost 22 de
copii victime
ale traficului
și toți au fost
traficați în
scopuri sexuale**

Conform datelor furnizate de Republica Moldova în scopul prezentului raport, în anul 2022, au fost 22 de copii victime ale traficului și toți au fost traficați în scopuri sexuale. În plus, toți copiii identificați victime ale traficului în perioada 2018 - 2021 au fost de naționalitate moldovenească, 80% din toate cazurile înregistrate implicând fete. Deoarece fetele române nu dețin acte sau sunt apatride, sunt considerate deosebit de vulnerabile la traficul în scopuri sexuale în Republica Moldova.⁶⁶ Situația exploatarea sexuală a copiilor prin trafic este posibil să se fi schimbat de la începutul războiului în țara vecină, Ucraina. Ca o consecință a războiului, Republica Moldova este acum atât o țară de destinație, cât și o țară de tranzit, sporind astfel vulnerabilitățile și riscurile pentru copiii ucraineni în ceea ce privește exploatarea sexuală prin trafic, în timp ce călătoresc către și/sau se află în Republica Moldova.⁶⁷ În Nota de orientare publicată de GRETA în mai 2022, toate statele părți, inclusiv Republica Moldova, au fost îndemnate să acționeze de urgență pentru a proteja persoanele care fug de războiul din Ucraina și să ia măsuri proactive pentru prevenirea traficului de ființe umane.⁶⁸ Pentru a răspunde acestei noi situații, Ministerul de Interne în colaborare cu La Strada Moldova a lansat, în octombrie 2022, un ghid care a

stabilit o procedură de identificare a victimelor și presupuselor victime ale traficului de ființe umane în contextul fluxurilor migratorii mixte.⁶⁹

În cursul redactării prezentului raport, nu au fost găsite informații cu privire la exploatarea sexuală a copiilor în contextul călătoriilor și turismului. Chiar dacă Republica Moldova este una dintre țările cel mai puțin vizitate din Europa, turismul a crescut de-a lungul anilor. În 2022, au fost 29.008 turiști internaționali sosiți în țară (24.006 în 2021).⁷⁰

Creșterea atât a turismului din afară, cât și a turismului intern poate crește riscul de exploatare sexuală a copiilor, deoarece infractorii utilizează infrastructura industriei, combinată cu tehnologiile online pentru a comite infracțiuni.⁷¹ Subiectul nu a fost încă abordat de autoritățile din Republica Moldova.

ABUZURILE SEXUALE ȘI EXPLOATAREA COPIILOR FACILITATE DE TEHNOLOGIE

Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online se referă la situații care implică tehnologii digitale, de comunicare și internet, la un moment dat, pe parcursul continuumului de exploatare. Acestea pot avea loc exclusiv online sau printr-o combinație de interacțiuni online și în persoană, între infractori și copii. Exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor în mediul online includ o gamă de practici în continuă evoluție, inclusiv comportamente asociate materialelor de abuzuri sexuale asupra copiilor (de ex., producția, distribuția, diseminarea, deținerea etc.), ademenirea copiilor online în scopuri sexuale și transmiterea în direct a abuzurilor sexuale asupra copiilor. Conceptele conexe pot include șantajul sexual online, partajarea neconsimțită a conținutului sexual autogenerat, care implică copii și expunerea nedorită la conținut sexualizat, printre altele.

După cum s-a observat la nivel global, integrarea tehnologiilor digitale și accesul copiilor la internet crește în mod exponențial.⁷² În măsura în care tranziția din ce în ce mai mare către spațiile online promite beneficii de neegalat pentru utilizatori, aceasta crește și probabilitatea ca aceștia să fie expuși riscurilor online.⁷³ Granițele difuze dintre spațiile online și offline, combinate cu anonimatul internetului, fac mult mai ușor ca infractorii nu numai să comită infracțiuni în mediul online, ci, de asemenea, să comită potențiale infracțiuni, în mod simultan, și în spațiile offline sau invers.⁷⁴ Prin urmare, orice acțiune întreprinsă pentru a combate abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online trebuie să ia în considerare domeniul mai larg al activităților online și offline ale copiilor și să recunoască tehnologia ca o problemă transversală.⁷⁵

A doua rundă tematică de monitorizare a Comitetului de la Lanzarote s-a concentrat pe protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor.⁷⁶ În plus, în 2022, GRETA a subliniat, de asemenea, utilizarea tot mai mare a tehnologiei pentru traficul în scopul exploatării sexuale și/sau prin muncă.⁷⁷

În ianuarie 2022, în Republica Moldova, existau 3,06 milioane de utilizatori de Internet, iar rata de penetrare a Internetului era de 76,1%.⁷⁸ Un raport de cercetare din 2021 privind siguranța copiilor în mediul online, realizat de La Strada Moldova, a indicat că 60% dintre cei 3.829 de copii respondenți cu vârsta cuprinsă între 9 și 17 ani pot intra online oricând doresc sau este necesar.⁷⁹

Cercetarea realizată de La Strada Moldova aduce în lumină, de asemenea, și experiențele copiilor în mediul online. 35% dintre copii au declarat că au discutat cel puțin o dată cu o persoană pe internet pe care nu o întâlniseră în viața reală și 18% s-au întâlnit cu persoane cu care au interacționat pe internet, în cele 12 luni dinaintea sondajului.⁸⁰ De asemenea, studiul a mai arătat că 13% dintre copii au deschis, în mod accidental, imagini sau secvențe video de natură sexuală, în timp ce căutau unele informații pe internet și 12% au primit mesaje care conțineau cuvinte vulgare sau imagini cu conținut sexual.⁸¹ Important este faptul că, jumătate din timp, fotografiile și videoclipurile cu caracter sexual explicit au provenit de la un străin.⁸² S-a arătat că lipsa unui mediu de încredere și sprijin acasă influențează, în mod considerabil, atitudinea copilului față de experiențele din mediul virtual.⁸³

În ceea ce privește victimizarea și prevalența abuzurilor și exploatarei sexuale facilitate prin tehnologie, La Strada Moldova a realizat, în 2021, un sondaj cu lucrătorii din prima linie, în cadrul unui proiect de cercetare multi-țară, condus de Alianța Globală WeProtect și ECPAT Internațional. Cei 54 de lucrători din prima linie chestionați au indicat că, în medie, o treime din cazurile de exploatare sexuală a copiilor pe care le-au avut în sarcina lor implicau, într-un fel sau altul, tehnologia digitală, de comunicare și internetul.⁸⁴

Conform raportului CyberTipline din 2021, publicat de Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatăți, 9.547 de rapoarte de materiale de abuzuri sexuale asupra copiilor au fost raportate către CyberTipline, cu privire la Republica Moldova, în 2020,⁸⁵ ceea ce denotă o creștere semnificativă față de 5.993 de rapoarte, în 2019.⁸⁶

Potrivit statisticilor furnizate de Republica Moldova în scopul prezentului raport, în 2021, linia telefonică națională de asistență a înregistrat un total de 3.969 de apeluri, dintre care 41 au fost apeluri care implicau abuzuri și exploatarea sexuală a copiilor. În mod similar, linia națională de asistență pe Internet a înregistrat un total de 2.353 de apeluri, dintre care 47 au fost apeluri care implicau abuzuri și exploatarea sexuală a copiilor.

În prima jumătate a anului 2021, din cele 1.745 de apeluri efectuate către SigurOnline, platforma online lansată de La Strada Moldova pentru a oferi consiliere copiilor care au suferit abuzuri sexuale în mediul online, 89% (1.554) din apeluri au fost de la copii.⁸⁷ Majoritatea rapoartelor privind abuzurile și exploatarea sexuală în mediul online se refereau la șantajul sexual.⁸⁸

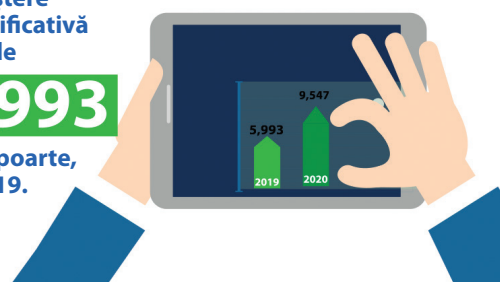
Conținut sexual autogenerat de copii

Conținutul sexual autogenerat poate implica copiii care își fac fotografiile sau videoclipuri de natură sexuală pentru uz personal,⁸⁹ dar, în unele cazuri, copiii sunt, de asemenea, ademeniți, înșelați sau șantajați să facă și să își partajeze imaginile și/sau videoclipurile.⁹⁰ Conform raportului anual din 2021 al Fundației Internet Watch, din cele 252.194 de pagini web analizate, aproximativ 72% (182.281) au fost evaluate ca având conținut autogenerat.⁹¹ Din 2021, numărul a crescut cu 28% față de anul precedent, când numărul rapoartelor realizate care includeau conținut autogenerat a fost de 68.000 (44%).⁹²

9,547 DE RAPOARTE DE MATERIALE DE ABUZURI SEXUALE ASUPRA COPIILOR AU FOST RAPORTATE CĂTRE CYBERTIPLINE ÎN 2020,

ceea ce denotă o creștere semnificativă față de

5,993 de rapoarte, în 2019.

Principala preocupare a celei de-a doua runde tematice de monitorizare a Comitetului de la Lanzarote a fost restrânsă pentru a aborda imaginile și/sau videoclipurile sexuale autogenerate de copii, pentru a sprijini statele părți în ceea ce privește răspunsul la provocările pe care le prezintă această practică larg răspândită.⁹³ După cum a subliniat Comitetul de la Lanzarote, în 2022, fenomenul

conținutului sexual autogenerat de copii este prea puțin cercetat în statele părți, inclusiv în Republica Moldova, și este necesar un efort mai mare pentru colectarea de date la nivel național și local.⁹⁴

Raportul din 2021 privind siguranța copiilor în mediul online, realizat de La Strada Moldova, a indicat că 23 de adolescenți cu vârste cuprinse între 12 și 17 ani au trimis videoclipuri sau fotografii sexuale cu propria persoană, în anul anterior sondajului, 13% le-au împărtășit persoanelor pe care le întâlneau online și 5% străinilor.⁹⁵ Deși majoritatea adolescenților care au distribuit un astfel de conținut au considerat că acest lucru este normal într-o relație, în 8% dintre cazuri, aceștia au trimis conținutul sexual după ce au fost amenințați de persoana care l-a solicitat.⁹⁶ Aproximativ 30% dintre adolescenții care au trimis fotografii sau videoclipuri sexuale cu propria persoană au indicat faptul că, ulterior, au fost șantajați să partajeze sau să publice aceste materiale, 3% fiind contactați de alte persoane pentru a

partaja materiale similare.⁹⁷ În mod alarmant, 40% dintre cei 99 de adolescenți care au primit solicitări de a partaja conținut sexual, nu au spus nimănui despre acest lucru (dar nici nu au răspuns la mesaj).⁹⁸ În general, adolescenții implicați în sondaj nu au perceput pe deplin riscurile trimiterii de conținut sexual, deoarece considerau că, dacă nu li se vede fața, nu există niciun risc.⁹⁹

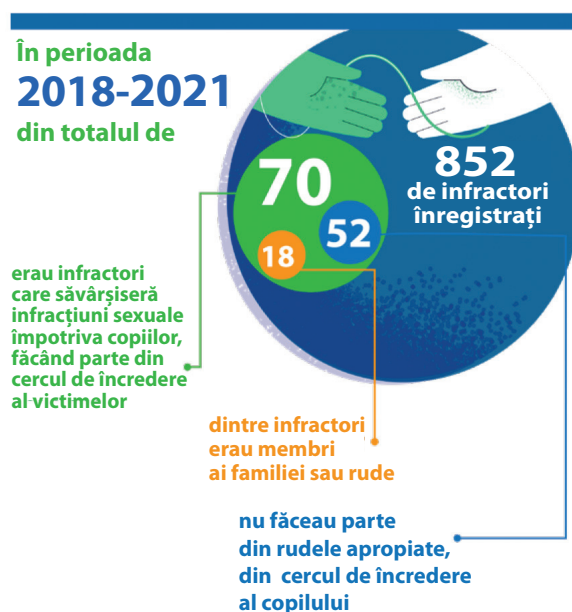
După cum s-a menționat în raportul său de implementare din 2022,¹⁰⁰ Comitetul de la Lanzarote recomandă tuturor statelor părți, inclusiv Republicii Moldova, să nu incrimineze activitățile și experiențele sexuale între persoane de vârstă și maturitate similare. În plus, avizul Comitetului de la Lanzarote privind conținutul sexual autogenerat a susținut că părțile trebuie să se asigure că toți copiii sunt protejați de o posibilă incriminare atunci când se angajează în autogenerarea de imagini/ videoclipuri sexuale, care sunt doar pentru uz privat.¹⁰¹

ABUZURILE ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR ÎN CERCUL DE ÎNCREDERE

Prima rundă de monitorizare a Comitetului de la Lanzarote din 2015 s-a concentrat pe abuzurile sexuale săvârșite în cercul de încredere, inclusiv cadrele legislative, măsurile de prevenire și de protecție întreprinse și/ sau planificate pentru a aborda problema.¹⁰² Acesta a susținut că majoritatea copiilor sunt victimele unor persoane în care au încredere.¹⁰³ Astfel, infractorii pot include membri ai familiei, antrenori sportivi, profesioniști din domeniul sănătății etc. și pot include, de asemenea, infractori pe care copiii i-au întâlnit online, în circumstanțe de ademenire.

Datele furnizate de Republica Moldova, în scopul prezentului raport, au arătat că, în perioada 2018-2021, din totalul de 852 de infractori înregistrați, 70 erau infractori care săvârșiseră infracțiuni sexuale împotriva copiilor, făcând parte din cercul de încredere al victimelor. În timp ce 18 dintre infractorii erau

membri ai familiei sau rude, 52 nu făceau parte din rudele apropiate, ci din cercul de încredere al copilului.

Cu toate acestea, proporțiile atât de scăzute ale infractorilor de abuzuri și exploatare sexuală în cadrul cercului de încredere ar putea fi explicate prin ratele scăzute de raportare a unor astfel

de cazuri, pentru care sunt necesare eforturi în vederea educării și conștientizării copiilor cu privire la mecanismele de raportare și serviciile de sprijin disponibile.

ABUZURILE ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ A BĂIEȚILOR

La nivel global, factorii asociați cu condiții socioeconomice debilitante, credințe și atitudini heteronormative, noțiuni de masculinitate, maltratare domestică, migrație și lipsa conștientizării privind vulnerabilitățile băieților la exploatarea și abuzurile sexuale sunt identificați ca unii dintre factorii cheie care multiplică riscurile de exploatare sexuală a băieților în întreaga lume.¹⁰⁴ În ciuda constatărilor cercetărilor globale care sugerează cu tărie riscurile și vulnerabilitățile mai mari ale băieților la exploatarea și abuzurile sexuale, cercetările extinse, cunoștințele și conștientizarea sunt încă foarte deficitare.¹⁰⁵ Drept urmare, băieții victime ale exploatării și abuzurilor sexuale au fost, în mare parte, excluși din politici și intervenții direcționate.¹⁰⁶

Statisticile furnizate în scopul prezentului raport de Republica Moldova, în perioada 2018-2021, privind abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor arată că 23% din totalul de 1.316 victime au fost băieți. Deși numărul băieților victime pare a fi semnificativ mai mic decât cel al fetelor, acesta nu trebuie neglijat, având

în vedere că estimarea gravității apariției și impactului exploatării sexuale a băieților este deja o provocare.¹⁰⁷ După cum s-a discutat în Analiza globală a literaturii existente privind exploatarea sexuală a băieților, practicile și atitudinile discriminatorii față de băieții victime ale exploatării sexuale, lipsa serviciilor disponibile pentru băieți, lipsa de înțelegere în rândul prestatorilor de servicii și lipsa căilor de răspuns bazate pe suport social sunt unii dintre factorii cheie care împiedică comportamentul de solicitare de ajutor din partea băieților.¹⁰⁸ Acest lucru s-a reflectat în constatările sondajului reprezentativ la nivel național în gospodării, din 2019, realizat de Organizația Internațională pentru Migrație, IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor, care a identificat că peste jumătate dintre adolescenții de sex masculin cu vârste cuprinse între 13 și 17 ani și tinerii cu vârste cuprinse între 18-24 ani, care au suferit violență sexuală în copilărie, nu au solicitat servicii de sprijin pentru că au considerat că ceea ce li s-a întâmplat nu este o problemă.¹⁰⁹

CĂSĂTORIILE CU COPII, TIMPURII ȘI FORȚATE CA O CALE SPRE ABUZURILE SEXUALE

Ghidul terminologic privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Orientările de la Luxemburg) definesc „căsătoria cu copii” ca „o căsătorie în care cel puțin una dintre părți este copil. Acesta se referă, de asemenea, la actul căsătoriei cu copii, de obicei fete tinere, cu sau fără consimțământul acestora.”¹¹⁰ Căsătoriile cu copii, timpurii și forțate pot fi înțelese atât ca o formă de exploatare sexuală, cât și ca o cale către exploatarea sexuală.¹¹¹

Articolul 37 din Convenția Consiliului European privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice recomandă statelor părți să facă tot ce este necesar pentru a se asigura că cei care forțază un copil să se căsătorească și cei care îi ademenesc într-o altă țară în acest scop sunt incriminați.¹¹²

Cauzele fundamentale ale căsătoriilor cu copii, timpurii și forțate se întemeiază, în mare măsură, pe credințele religioase, practicile culturale, normele de gen, obiceiurile tradiționale, dar și pe percepțiile parentale de atenuare a poverii economice a familiei, în special în cazul fetelor tinere.¹¹³ Luând în considerare acești factori determinanți, căsătoriile cu copii, timpurii și forțate pot fi înțelese, de asemenea, și ca o formă sau cale de exploatare sexuală atunci când implică un schimb de compensații financiare sau de altă natură sau duc la trafic în scopuri sexuale, exploatare în prostituție sau expunere la situații dificile care pot fi abuzate de infractorii de exploatare sexuală a copiilor.¹¹⁴

În plus, constatările la nivel global cu privire la acest fenomen sugerează, în mare măsură, impactul disproporționat asupra progresului și dezvoltării fetelor. Cu toate acestea, impactul asupra copiilor miri nu poate fi ignorat, având în vedere faptul că căsătoria îi poate obliga pe băieți să își asume rolul de adulți. Acest lucru pune presiune economică asupra băieților, care ar putea să nu fie pregătiți și, de asemenea, poate reduce viitoare oportunități pentru aceștia.¹¹⁵

Conform statisticilor 2018-2021 furnizate de Republica Moldova cu privire la căsătoriile cu copii, a existat un total de 937 de copii căsătoriți cu vârste sub 18 ani, dintre care 17 băieți și 920 de fete.

Conform Raportului de țară 2021 privind practicile în domeniul drepturilor omului în Republica Moldova, în 2020, căsătoria copiilor a fost cel mai frecvent întâlnită în comunitățile de romi, raportându-se căsătorii cu fete cu vârste cuprinse între 12-14 ani.¹¹⁶ Raportul menționează în continuare că acestea fie luau forma unor căsătorii forțate, fie a unor căsătorii aranjate, cu pețitori care aranjau ca, copiii să se căsătorească în viitor.¹¹⁷ De asemenea, s-a observat că aceste practici au loc fără niciun fel de documente sau înregistrări oficiale.¹¹⁸ Ca o consecință a căsătoriilor copiilor în cadrul comunității, fetele romi abandonează adesea școala și își asumă un rol supus acasă, situație care face ca acestea să fie deosebit de vulnerabile în ceea ce privește abandonul școlar, fiind caracterizate prin rate mai scăzute de educație, excluziune socială și un impact negativ asupra sănătății lor.¹¹⁹ Impactul combinat al tuturor acestor aspecte le poate face astfel mai vulnerabile la exploatarea sexuală.¹²⁰

ÎN PERIOADA 2018-2021

a existat un total de

937

copii căsătoriți cu vârste
sub 18 ani, dintre care

17

băieți și

920

de fete.

ABUZURILE ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR ÎN CONTEXTUL SITUAȚIILOR DE CRIZĂ ȘI DE URGENȚĂ

Situațiile de criză și de urgență se referă la situații de conflicte armate și terorism, migrație și strămutări forțate, crize de sănătate și economice, dezastre naturale, inclusiv schimbări climatice și orice alte evenimente neprevăzute care pot împiedica exercitarea de către copii a tuturor drepturilor lor umane.

Republica Moldova este foarte vulnerabilă la pericolele naturale, fapt ce are un impact ridicat asupra populației rurale, care este, de asemenea, foarte dependentă de agricultură. De asemenea, aici se înregistrează cele mai ridicate niveluri de sărăcie.¹²¹ Severitatea și frecvența pericolelor extreme, cum ar fi secetele, inundațiile și incendiile de vegetație, sunt ridicate și se preconizează că vor crește,¹²² expunând populația în continuare la niveluri posibil mai ridicate de sărăcie, fapt ce ar putea crește și riscurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.¹²³ Ca și restul lumii, Republica Moldova a fost grav afectată de pandemia de COVID-19, iar seceta din 2020 a exacerbât situația. Acest lucru a dus la creșterea securității alimentare și a sărăciei, aproape o treime din populație suferind deja de această criză alimentară, la începutul anului 2022.¹²⁴

Criza COVID-19 a afectat profund bunăstarea și siguranța copiilor în Republica Moldova, măsurile severe de izolare și suspendarea serviciilor de asistență crescând riscurile de violență pentru copii, în special pentru copiii aflați în contexte vulnerabile.¹²⁵ Drept urmare, copiii au trecut la platformele online atât în scopuri de comunicare, cât și de învățare.¹²⁶ În aprilie 2020, a fost emisă o declarație din partea președintelui și vicepreședintelui Comitetului de la Lanzarote pentru a consolida protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale în timpul pandemiei de COVID-19, cu accent pe riscurile cu care se confruntă copiii aflați în situații vulnerabile.¹²⁷ Ca răspuns la acest apel la acțiune, Republica Moldova a răspuns afirmând că amenințarea pentru infracțiunile săvârșite prin intermediul

tehnologiei a rămas aceeași, fără a fi observate tendințe emergente în timpul pandemiei.¹²⁸

Conflictul din Ucraina, care a început în februarie 2022,¹²⁹ a strămutat milioane de oameni, ducând la un aflus semnificativ de refugiați care intră în Republica Moldova, agravând astfel situația deja fragilă a țării din cauza pandemiei.¹³⁰ La 19 martie 2023, 791.054 de persoane au trecut granița din Ucraina în Republica Moldova.¹³¹ Din totalul de 100.366 refugiați ucraineni rămași în Republica Moldova la 19 martie 2023 (intrați pe la toate frontierele), dintre cei cu vârste sub 18 ani, aproximativ 60% sunt refugiați bărbați și aproximativ 40% sunt femei.¹³²

Factorii de risc pentru trafic și exploatare ar putea include, dar nu se limitează la numărul mare de voluntari neînregistrați care oferă ajutor și cazare, precum și determinarea refugiaților înșiși de a pleca din Ucraina cât mai curând posibil.^{133,134} Necesitatea trierii tuturor persoanelor și voluntarilor care intră în contact cu copiii a fost deja identificată în 2017 de către Comitetul de la Lanzarote în runda sa de monitorizare urgentă ca urmare a crizei refugiaților din 2015¹³⁵ și în prima rundă de monitorizare.¹³⁶

Unii dintre copiii care fug din Ucraina sunt neînsoțiți sau au fost separați de părinții lor sau de membrii lor de familie.¹³⁷ Copiii neînsoțiți sau separați și copiii care călătoresc cu adulți a căror relație cu copiii nu poate fi verificată sunt expuși unui risc mai mare de trafic.¹³⁸ La sosirea lor în Republica Moldova, acești copii sunt plasați temporar în centre de primire dotate cu servicii de sprijin prietenoase pentru copii.¹³⁹ În 2020,

Republica Moldova a raportat Comitetului de la Lanzarote despre existența unui mecanism de identificare, raportare și gestionare a cazurilor de copii străini neînsoțiți, fără a raporta niciun caz din 2020.¹⁴⁰ În timpul afluxului de refugiați ucraineni în Republica Moldova, prin acest mecanism au fost identificați aproximativ 500 de copii neînsoțiți sau separați și 1.100 de copii însoțiți de o persoană neautorizată.

După cum se subliniază în Nota de orientare a GRETA, trebuie implementate acțiuni de urgență pentru a preveni traficul de ființe umane, având în vedere sosirile fără precedent a unor volume de persoane care necesită protecție.¹⁴¹ În iunie

2022, în Republica Moldova, a fost creat un grup de lucru pentru traficul de persoane care fug din Ucraina, în cooperare cu organizații internaționale și neguvernamentale.¹⁴² Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați și Fondul Internațional de Urgență pentru Copii al Națiunilor Unite au înființat, de asemenea, „Punctul Albastru”, care sunt centre de sprijin dedicate copiilor și familiilor afectate de criza din Ucraina.¹⁴³ Din 27 ianuarie 2023, aproape 25.000 de copii au primit sprijin la Punctele Albastre din Republica Moldova.¹⁴⁴ Începând cu 10 martie 2023, în Republica Moldova funcționează 10 centre Punct Albastru.¹⁴⁵

ANGAJAMENTE INTERNAȚIONALE ȘI CADRUL LEGISLATIV

ANGAJAMENTE INTERNAȚIONALE ȘI REGIONALE

Stadiul ratificării instrumentelor internaționale și regionale relevante		
Instrumente	Data ratificării/ aderării	Intrarea în vigoare
Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale - 2007	12 martie 2012	1 iulie 2012
Carta Socială Europeană revizuită ¹⁴⁶ - 1996	8 noiembrie 2001 ¹⁴⁷	1 ianuarie 2002
Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică - 2001	12 mai 2009	1 septembrie 2009
Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane - 2005	19 mai 2006	1 februarie 2008
Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului - 1989	26 ianuarie 1993 (aderare)	30 decembrie 1998
Protocolul facultativ privind vânzarea de copii, prostituția infantilă și pornografia infantilă - 2000	12 aprilie 2007	16 martie 2007
Protocolul opțional privind procedura de comunicare - 2011	// ¹⁴⁸	//
Convenția OIM privind cele mai grave forme de muncă a copiilor - 1999 (nr. 182)	12 iunie 2002	24 iulie 2007
Protocolul ONU privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de ființe umane, în special al femeilor și copiilor – 2000 (care completează Convenția ONU împotriva criminalității organizate transnaționale)	16 septembrie 2005	16 octombrie 2005

În ceea ce privește cooperarea și angajamentele internaționale, merită menționat faptul că Republica Moldova și-a depus cea mai recentă evaluare națională voluntară privind implementarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă în 2020.¹⁴⁹ Deși raportul nu abordează, în mod explicit, exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor, acesta evidențiază faptul că Republica Moldova s-a angajat să oprească abuzurile, neglijarea, exploatarea, traficul și toate formele de violență și tortură împotriva copiilor.¹⁵⁰ Raportul menționează, de asemenea, numărul tot mai mare de infracțiuni sexuale împotriva copiilor și stabilește ca ținte strategice supremația legii și accesul egal la justiție pentru copii.¹⁵¹

Republica Moldova este implicată în mai multe inițiative privind combaterea exploatării și abuzurilor sexuale asupra copiilor. Din 2011,

Republica Moldova face parte din Alianța Globală WeProtect, cu scopul de a spori eforturile de identificare și protejare a copiilor victime ale exploatării și abuzurilor sexuale în mediul online, precum și de reținere a infractorilor.¹⁵² Mai mult, Republica Moldova participă la mai multe proiecte realizate de Divizia pentru Drepturile Copilului a Consiliului Europei în cooperare cu Oficiul Consiliului Europei de la Chișinău. Un proiect aflat în derulare este „Protecția copiilor împotriva violenței și prevenirea acesteia, inclusiv în mediul online, în Republica Moldova”, care se concentrează pe protecția și promovarea drepturilor copiilor în mediul online și abordează protecția copiilor împotriva violenței, inclusiv a abuzurilor și exploatării sexuale a copiilor și prevenirea violenței de la egal la egal.¹⁵³

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ ȘI INFRAȚIUNILE ÎNREGISTRATE

În ceea ce privește prevederile generale privind drepturile copilului, conform diferitelor acte legislative din Republica Moldova, orice persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani este considerată copil.¹⁵⁴ În plus, atunci când vârsta victimelor traficului sau a copiilor neînsoțiți este incertă și există motive de a crede că victima este copil, persoana va fi tratată ca un copil și i se vor oferi măsuri speciale de protecție.¹⁵⁵ Acest lucru este în conformitate cu articolul 11 alin. (2)¹⁵⁶ din Convenția de la Lanzarote.

În Republica Moldova, vârsta minimă pentru căsătorie este de 18 ani.¹⁵⁷ Cu toate acestea, legislația moldovenească permite copiilor să se căsătorească de la vârsta de 16 ani cu acordul autorității de tutelă locală și acordul părinților acestora.¹⁵⁸ Consimțământul parental sau autorizația legală este, de asemenea, necesar pentru a permite copiilor în vârstă de 15 ani să lucreze,¹⁵⁹ deoarece vârsta minimă pentru angajare este de 16 ani¹⁶⁰ și 18 ani pentru angajarea în muncă periculoasă.¹⁶¹ În plus, învățământul este gratuit și obligatoriu până la vârsta de 16 ani,¹⁶² iar copiii au dreptul de acces la educație în limba lor maternă.¹⁶³

În 2020, Republica Moldova a introdus o nouă legislație pentru a stabili pedepse mai stricte pentru infractorii de trafic și exploatare sexuală, cu pedepse mai aspre pentru cazurile de circumstanțe agravate, inclusiv atunci când victima este un copil.¹⁶⁴ În plus, în noiembrie 2022, Parlamentul a adoptat o nouă lege (denumită în continuare „legea drepturilor victimelor”), care a intrat în vigoare în ianuarie 2023, având ca scop asigurarea drepturilor victimelor infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică, precum și ajustarea legislației penale la standardele convenite la nivel internațional, cum ar fi cele incluse în Convenția de la Lanzarote.¹⁶⁵ Deși această lege extinde măsurile de protecție prevăzute pentru victimele violenței domestice și pentru victimele infracțiunilor de natură sexuală,¹⁶⁶ aceasta reduce, de asemenea, în mod semnificativ, pedepsele asociate cu unele dintre infracțiunile sexuale împotriva copiilor, astfel cum sunt descrise în secțiunile următoare.

Abuzurile sexuale asupra copiilor

Vârsta consimțământului sexual în Republica Moldova este de 16 ani pentru copiii de orice sex.¹⁶⁷ Adulții care întrețin activități sexuale cu copii sub 16 ani sunt pasibili de viol statutar

și se pedepsesc cu închisoare de la doi la cinci ani.¹⁶⁸ Legea cu privire la drepturile victimelor a redus, în mod semnificativ, pedeapsa, deoarece, anterior, violul statutar era pedepsit cu închisoare de la trei la șapte ani.¹⁶⁹ Codul Penal stabilește o scutire în cazul proximității vârstei, fapt care poate proteja de incriminare copiii implicați în activități sexuale consensuale de la egal la egal, prin stipularea că presupusul infractor nu face obiectul răspunderii penale dacă acesta este similar (nu este prevăzut un interval de vârstă specific) victimei din punctul de vedere al vârstei și dezvoltării fizice și psihice.¹⁷⁰ Scutirea privind proximitatea vârstei se aplică și actelor sexuale consensuale, altele decât actul sexual comis cu bună știință împotriva unui copil care nu a împlinit vârsta de 16 ani, infracțiune pedepsită cu închisoare de la unu la trei ani, astfel cum este introdusă de legea privind drepturile victimelor.¹⁷¹

Violul este definit ca un act sexual neconsimțit, iar, atunci când este comis împotriva unui copil, se pedepsește cu închisoare de la șapte la 12 ani¹⁷² și, dacă copilul are sub 14 ani, închisoare de la 10 la 20 de ani sau închisoare pe viață.¹⁷³ Alte acte sexuale neconsimțite împotriva copiilor sunt incriminate cu închisoare de la cinci la 10 ani¹⁷⁴ și pe un termen de la 10 la 20 de ani sau închisoare pe viață dacă copilul are, în mod sigur, sub 14 ani.¹⁷⁵ Hărțuirea sexuală a unui copil este incriminată cu închisoare de la trei la șapte ani.^{176,177}

Exploatarea sexuală a copiilor în prostituție, prin vânzare și trafic și în contextul călătoriilor și al turismului

Codul Penal al Republicii Moldova definește exploatarea copiilor în prostituție ca beneficiind de orice avantaj material al serviciilor sexuale oferite de copii și se pedepsește cu închisoare de la trei la șapte ani.¹⁷⁸ Totuși, această prevedere impune infractorului să știe cu siguranță că copilul nu a împlinit vârsta de 18 ani, ceea ce ar putea permite infractorilor să obțină pedepse mai mici dacă o astfel de circumstanță nu este dovedită.

Legislația privind traficul de copii în scopul exploatarea sexuală oferă protecție copiilor

victime în conformitate cu standardele stabilite în Convenția Consiliului Europei privind acțiunea împotriva traficului de ființe umane. Codul penal interzice recrutarea, transportarea, transferul, găzduirea sau primirea unui copil, precum și acordarea sau primirea de plăți sau beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul exploatarea sexuală.¹⁷⁹ Traficul de copii în scopul exploatarea sexuală se pedepsește cu închisoare de la 10 la 12 ani, plus interdicerea de a ocupa anumite funcții și de a exercita anumite activități.¹⁸⁰ Persoanele juridice se pedepsesc cu amendă de la 4.000 la 6.000 de unități convenționale (aproximativ 9.847,76 euro la 14.771,64 euro), plus interdicția de a desfășura anumite activități (neclarificate în lege) și lichidarea persoanei juridice.¹⁸¹ Aceste pedepse se majorează dacă victima este mai mică de 14 ani.¹⁸² Copiii victime sunt scutiți de răspunderea penală pentru comiterea oricăror infracțiuni privind traficul de copii.¹⁸³

Pe de altă parte, infracțiunea de vânzare a copiilor în scopul exploatarea sexuală nu se pedepsește ca infracțiune independentă. Este de remarcat faptul că, deși există adesea o suprapunere semnificativă între infracțiuni, traficul și vânzarea de copii sunt infracțiuni separate și, pentru a ajuta la urmărirea penală și eforturile de identificare a victimelor, acestea trebuie întotdeauna tratate ca atare în lege.¹⁸⁴

Republica Moldova nu dispune de măsuri legislative și de reglementare pentru a proteja copiii de exploatarea sexuală în contextul călătoriilor și turismului. Codul Penal nu evidențiază, în mod explicit, exploatarea sexuală a copiilor în contextul călătoriilor și turismului ca formă de exploatarea sexuală a copiilor. Legislația moldovenească nu stabilește condiții de cauțiune care interzic persoanelor acuzate de infracțiuni sexuale împotriva copiilor să călătorească în afara țării și nici nu impune verificarea antecedentelor penale pentru persoanele care solicită să muncească sau care se oferă ca voluntari, cu sau pentru copii, iar selecția candidaților depinde de condițiile de recrutare ale fiecărei organizații. În plus, din aprilie 2023, nu există coduri naționale pentru protecția copilului, ca cerință legală pentru funcționarea industriei de călătorii și turism.

Exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor în mediul online

Codul Penal al Republicii Moldova interzice fabricarea, distribuirea, importul, exportul, furnizarea, vânzarea, achiziționarea, schimbul, utilizarea sau depozitarea de materiale cu abuzuri sexuale asupra copiilor și pedepsește aceste activități cu închisoare de la unu la trei ani, iar, în cazul unei persoane juridice, cu amendă de la 3.000 la 5.000 de unități convenționale (aproximativ 7.385,82 euro la 12.309,70 euro) cu privarea de dreptul de a desfășura anumite activități (neclarificate în lege).¹⁸⁵ Materialele cu abuzuri sexuale asupra copiilor includ fotografii sau alte imagini, inclusiv în format electronic, care prezintă copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, sau organele genitale ale unui copil.¹⁸⁶ Deși este sigur că sunt incluse atât reprezentările reale, cât și cele simulate ale copiilor, prevederile acoperă doar imaginile sau înregistrările vizuale, lăsând potențial materialele scrise sau audio dincolo de competența legii.

Codul Penal pedepsește în continuare racolarea copiilor în scopuri sexuale, cunoscută și sub denumirea de ademenire. Oferirea, convingerea, manipularea, amenințarea, promiterea de foloase sub orice formă, inclusiv prin tehnologia informației sau prin comunicații electronice, în scopul organizării unei întâlniri cu un copil pentru săvârșirea oricărui fel de infracțiune sexuală împotriva acestuia, se pedepsesc cu închisoare de la doi până la șase ani.¹⁸⁷ Infracțiunea are loc chiar și atunci când comportamentul de ademenire nu conduce la o întâlnire (personală sau online),¹⁸⁸ dar necesită acțiuni materiale specifice care să fi condus la o astfel de întâlnire de către infractor. Legislația moldovenească este în concordanță nu doar cu infracțiunea de ademenire în mediul online prevăzută în Convenția de la Lanzarote, ci și cu îndrumările ulterioare emise de Comitetul de la Lanzarote care a afirmat că infracțiunile de ademenire trebuie să acopere și cazurile în care abuzurile sexuale au avut loc în mediul online.¹⁸⁹

Legea pentru asigurarea drepturilor victimelor a adăugat la Codul Penal și o prevedere care incriminează ademenirea sau facilitarea

furnizării de servicii sexuale online de către o altă persoană.¹⁹⁰ Deși nu este specifică copiilor, această prevedere ar putea fi utilizată pentru a acoperi infracțiunile de transmitere în direct a abuzurilor sexuale asupra copiilor.

Legea nr. 284/2004 privind comerțul electronic, creează o obligație generală de eliminare și/sau blocare a accesului la orice informații ilegale stocate pe serverele acestora, care ar include, de asemenea, și materialele cu abuzuri sexuale asupra copiilor.¹⁹¹ Deși nu există o obligație specifică de a raporta materialele cu abuzuri sexuale asupra copiilor găzduite pe serverul lor, această lege prevede, de asemenea, obligația pentru toți furnizorii de servicii de acces la Internet și de găzduire de a furniza un instrument de raportare cu privire la abuzurile sexuale asupra copiilor și de a comunica astfel de raportări făcute de public către poliție și către procuratură.¹⁹²

Urmărirea penală a infractorilor de exploatare sexuală și abuzuri asupra copiilor

Datele furnizate de Republica Moldova în scopul prezentului raport arată că în perioada 2018-2021, 99,5% dintre infractorii urmăriți penal pentru abuzuri sexuale asupra copiilor (în total 852) au fost bărbați. Peste jumătate din totalul infractorilor (55%) aveau vârste cuprinse între 18-29 de ani, urmați de 23% cu vârste între 30-49 de ani, 14% cu vârste între 14-17 ani și 8,5% cu vârste peste 50 de ani. Potrivit datelor oficiale, 351 de persoane au fost condamnate pentru infracțiuni de abuzuri sexuale asupra copiilor în perioada 2018-2021.

Potrivit Codului Penal al Republicii Moldova, persoanele juridice sunt, de asemenea, supuse răspunderii penale, principala pedeapsă fiind, de obicei, amendă.¹⁹³ Persoanele juridice pot fi, de asemenea, lichidate sau private de dreptul de a exercita anumite activități.¹⁹⁴ Cu toate acestea, Republica Moldova trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că răspunderea persoanelor juridice poate fi pusă în practică, întrucât nicio persoană juridică acuzată nu a fost pedepsită, din anul 2022, astfel cum a fost dezvăluit de Republica Moldova în scopul prezentului raport.

Justiția din Republica Moldova poate urmări penal infracțiunile de exploatare și abuzuri sexuale asupra copiilor săvârșite în afara teritoriului Republicii Moldova atunci când acestea sunt săvârșite atât împotriva cetățenilor Republicii Moldova,¹⁹⁵ cât și atunci când infracțiunile sunt comise de cetățeni ai Republicii Moldova.¹⁹⁶

Legislația moldovenească prevede posibilitatea extrădării preținșilor infractori străini de infracțiuni de exploatare și abuzuri sexuale asupra copiilor, dar interzice extrădarea cetățenilor moldoveni de la urmărirea penală conform legislației moldovenești.¹⁹⁷ Cu toate acestea, extrădarea este admisă numai dacă

se bazează pe un tratat internațional la care Republica Moldova este parte sau în condiții de reciprocitate în temeiul unei hotărâri judecătorești.¹⁹⁸ Extrădarea este supusă principiului dublei incriminări,¹⁹⁹ iar infracțiunea trebuie să fie pedepsită în Republica Moldova cu pedeapsă de cel puțin un an de închisoare.²⁰⁰ În 2021, Procuratura Generală a inițiat o procedură de extrădare, în Franța, asociată cercetării unor cazuri de trafic de copii. Din iunie 2022, nu a fost primit niciun răspuns cu privire la admiterea sau refuzul extrădării persoanei învinuite, în Republica Moldova.²⁰¹

RĂSPUNSUL REPUBLICII MOLDOVA LA ABUZURILE ȘI EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR

COORDONARE ȘI COOPERARE

În mai 2022, Guvernul Republicii Moldova a aprobat înființarea „Comisiei de specialitate pentru coordonarea și monitorizarea implementării Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale” în cadrul Consiliului Național pentru Drepturile Omului. Aceasta include reprezentanți ai ministerelor competente însărcinate cu protecția copiilor, prevenirea și combaterea exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale asupra copiilor.²⁰² Comisia a avut prima întâlnire cu Comitetul de la Lanzarote, în iulie 2022, cu scopul de a informa membrii cu privire la activitatea comitetului și documentele acestuia.²⁰³

În Republica Moldova, au fost instituite diverse mecanisme și politici instituționale pentru a aborda exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor.

Planul de acțiune privind promovarea siguranței copiilor și adolescenților pe Internet pentru anii 2017-2020 a pus bazele primelor eforturi comune de protejare a copiilor de riscurile din mediul online.²⁰⁴ Strategia de securitate a informațiilor pentru anii 2019-2024 abordează, de asemenea, această problemă.²⁰⁵ Cu toate acestea, din martie 2023, nu există o singură entitate responsabilă cu coordonarea tuturor eforturilor privind siguranța copiilor în mediul online și nu sunt disponibile rapoarte de monitorizare și evaluare a acestor programe și strategii, ceea ce face dificilă evaluarea impactului real al acestor eforturi. Planul de acțiuni pe anii 2022-2023 pentru implementarea Programului Național de Protecție a Copilului 2022-2026²⁰⁶ prevede dezvoltarea și aprobarea unui mecanism de raportare și blocare a materialelor cu abuzuri sexuale asupra copiilor în mediul online.²⁰⁷

Conform informațiilor transmise de Republica Moldova în scopul prezentului raport, la sfârșitul lunii decembrie 2022, conceptul mecanismului a fost aprobat de Inspectoratul General de Poliție și mecanismul urmează să fie creat în primul semestru al anului 2023.

Cooperarea și coordonarea în domeniul traficului de copii este guvernată de Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pe anii 2018-2023.²⁰⁸ Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane este instituția însărcinată cu coordonarea activităților conexe. Mecanismul Național de Referire, instituționalizat în 2018²⁰⁹ pentru anii 2022-2030, și Planul de acțiuni pentru anii 2022-2024 au extins protecția și asistența asupra copiilor victime ale altor infracțiuni sexuale, precum și a copiilor expuși la diverse riscuri, care a fost oferită inițial numai victimelor traficului de ființe umane.²¹⁰

Mai mult, Republica Moldova a beneficiat de programe de cooperare ale Consiliului Europei, din 2006, actualul instrument de programare strategică incluzând Planul de acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2021-2024.²¹¹ Actualul plan de acțiuni cuprinde exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor, inclusiv în mediul digital, ca domeniu cheie de cooperare.²¹² Consiliul Europei intenționează să sporească coordonarea pentru a stimula punerea în aplicare a Convenției de la Lanzarote prin creșterea capacităților profesioniștilor din domeniul justiției și a autorităților de tutelă, precum și prin coordonarea răspunsului pentru combaterea exploatării și abuzurilor sexuale asupra copiilor.²¹³

Organizațiile non-profit joacă, de asemenea, un rol important în protejarea copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale. Autoritățile moldovenești au semnat o serie de acorduri pentru a-și consolida cooperarea în ceea ce privește Linia telefonică de asistență pentru copii 116-111,²¹⁴ dezvoltarea și implementarea standardelor de protecție și siguranță a copiilor/elevilor în mediul online²¹⁵ și prevenirea

generală.^{216,217} Cu toate acestea, după cum a menționat Comitetul de la Lanzarote, în martie 2022, toate statele părți, inclusiv Republica Moldova, trebuie să își consolideze eforturile de extindere a cooperării cu societatea civilă și de finanțare a proiectelor și programelor care vizează prevenirea și protejarea copiilor de toate formele de exploatare și abuzuri sexuale, inclusiv conținut sexual autogenerat de copii.²¹⁸

MĂSURI DE PREVENIRE, CREȘTERE A GRADULUI DE CONȘTIENTIZARE ȘI EDUCARE

În conformitate cu Convenția de la Lanzarote și cu recomandările adoptate de Comitetul său, se preconizează ca Republica Moldova să ia măsurile legislative necesare și să implementeze strategii pentru prevenirea și protejarea copiilor împotriva abuzurilor și exploatării sexuale. Esențial pentru prevenirea violenței sexuale este creșterea gradului de conștientizare a copiilor, în conformitate cu vârsta și maturitatea acestora, și includerea acestor informații în programa școlară.

Din punctul de vedere al măsurilor legale preventive, chiar dacă Republica Moldova nu deține un registru al infractorilor sexuali, cadrele didactice care au săvârșit infracțiuni împotriva copiilor nu pot ocupa o funcție didactică, științifică, educațională sau administrativă în sectorul de învățământ.²¹⁹ De asemenea, funcționarii publici trebuie să nu aibă cazier judiciar.²²⁰ Pentru a proteja mai bine copiii, Comitetul de la Lanzarote a recomandat Moldovei, în 2018, să interzică accesul la exercitarea oricăror activități profesionale sau de voluntariat care implică contactul cu copiii, persoanelor condamnate pentru infracțiuni sexuale împotriva copiilor.²²¹

În Republica Moldova, au fost instituite diverse programe de prevenire și campanii de creștere a gradului de conștientizare în scopul abordării exploatării și abuzurilor sexuale asupra copiilor. Cu toate acestea, ele se concentrează, în principal, pe abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor și pe traficul de ființe umane în mediul

online. Comitetul de la Lanzarote a subliniat necesitatea ca toate părțile, inclusiv Republica Moldova, să dezvolte strategii de creștere a gradului de conștientizare și campanii privind abuzurile sexuale asupra copiilor în cercurile de încredere, inclusiv în colaborare cu mass-media.²²²

În cadrul Programului Național de Protecție a Copilului 2022-2026 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia sunt prevăzute măsuri specifice, inclusiv acțiuni de prevenire pentru publicul larg precum informarea, creșterea gradului de conștientizare și educarea populației cu privire la impactul negativ al tuturor formelor de violență asupra copiilor, în special abuzul fizic, exploatarea și abuzurile sexuale, hărțuirea și violența online.²²³ Mai mult, Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026 evidențiază necesitatea formării continue a personalului care lucrează în sistemul public de protecție a copilului nu numai pentru a îmbunătăți cunoștințele și abilitățile, ci și pentru a depăși provocările cauzate de fluctuația ridicată a personalului.²²⁴ În acest sens, în anul 2019, guvernul a instituit un sistem de formare inițială și continuă a personalului în domeniul asistenței sociale,²²⁵ dar implementarea se află încă în stadiul incipient de dezvoltare, iar formarea personalului se face încă ad-hoc cu sprijinul organizațiilor societății civile sau al partenerilor de dezvoltare, fără a putea acoperi necesitățile și asigurarea calității.²²⁶ O altă problemă de luat în considerare este lipsa de specialiști în domeniul protecției copilului, în

majoritatea municipiilor din Republica Moldova, din cauza lipsei de resurse la nivel local. Potrivit datelor Agenției Naționale de Asistență Socială, în anul 2020, doar 2,8% dintre primării au angajat specialiști în domeniul protecției copilului.²²⁷

În 2021, 160 de profesioniști din domeniul juridic și al justiției au fost instruiți pentru a-și consolida capacitatea de prevenire și combatere a abuzurilor și exploatării sexuale în mediul online a copiilor, la nivel național.²²⁸

De asemenea, procurorii din cadrul Procuraturii Generale au participat la o serie de cursuri de formare și ateliere de lucru privind exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor în mediul online, organizate în 2021, de Institutul Național al Justiției și La Strada Moldova.²²⁹ Angajații Centrului Național pentru Combaterea Traficului de ființe umane au urmat, de asemenea, și cursuri de formare privind exploatarea sexuală a copiilor în mediul online.²³⁰

În plus, în 2021, angajații publici, specialiștii, funcționarii consulari, avocații și judecătorii au fost și ei pregătiți în domeniul traficului de ființe umane.²³¹ Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat a elaborat un Ghid pentru avocații care oferă asistență juridică garantată de stat victimelor traficului de ființe umane, care a fost distribuit avocaților și, de asemenea, au fost organizate cursuri de formare relevante.²³²

Pe lângă asistența tehnică și cursurile de formare, Republica Moldova a implementat, de asemenea, diverse campanii de creștere a gradului de conștientizare pentru a informa societatea cu privire la gravitatea și consecințele diferitelor forme de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor. O inițiativă de impact a fost Ziua Siguranței pe Internet, organizată în Republica Moldova din 2004, pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la pericolele de abuzuri sexuale asupra copiilor în mediul online și problemele de siguranță în mediul online.²³³ Republica Moldova se angajează, de asemenea, să furnizeze informații cu privire la traficul de ființe umane, în special în timpul săptămânii de combatere a traficului, din octombrie.²³⁴

Organizațiile neguvernamentale joacă, de asemenea, un rol important în creșterea gradului de conștientizare cu privire la exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor prin desfășurarea de proiecte privind diseminarea cunoștințelor. De exemplu, La Strada Moldova organizează, în mod periodic, activități prin intermediul SigurOnline, cu scopul de a promova siguranța copiilor și adolescenților pe Internet, concentrându-se asupra copiilor, părinților și educatorilor.²³⁵

În ceea ce privește educația copiilor, o programă²³⁶ de prevenire a abuzurilor și exploatării sexuale, în special în mediul online,²³⁷ a fost integrată ca disciplină opțională „Educație pentru socializare juridică” pentru elevii din clasele a VIII-a și a XI-a.^{238,239} Din 2021, Primăria Chișinău în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării oferă programa *Educație Online*²⁴⁰ sub forma unei biblioteci digitale și înregistrează lecții video care pot fi accesate în mod gratuit.²⁴¹ În martie 2023, 123 de școli din Chișinău au utilizat acest instrument.²⁴² Cu toate acestea, astfel cum a declarat Comitetul de la Lanzarote, în martie 2022,²⁴³ și anterior, în 2018,²⁴⁴ această materie trebuie să fie disponibilă tuturor copiilor, atât la nivel primar, cât și la nivel secundar, în funcție de capacitatea de dezvoltare a acestora și nu ca materie opțională.

Dar simpla educare a copiilor nu aduce beneficii, dacă profesioniștii din domeniul educației nu sunt pregătiți pentru a răspunde cererilor de ajutor ale acestora. Conversațiile cu tinerii supraviețuitori ai abuzurilor și exploatării sexuale în mediul online a copiilor, desfășurate de La Strada Moldova, în 2021, au indicat că aceștia și-ar fi dorit să dispună de educație sexuală și să fi discutat la școală riscurile pe care le implică utilizarea internetului. Aceștia au declarat, de asemenea, că profesorii au evitat subiectele referitoare la sex și sexualitate, fapt ce i-a făcut să simtă că nu pot discuta cu ei.²⁴⁵

În 2021, 50 de educatori și directori de grădinițe au fost pregătiți pentru a-și îmbunătăți abilitățile de detectare și prevenire a abuzurilor sexuale asupra copiilor. Acest lucru le-a oferit

și instrumentele pentru a se adresa copiilor, părinților și administrației grădiniței în vederea combaterii acestui fenomen.²⁴⁶ Pe lângă această practică promițătoare, Republica Moldova trebuie să își intensifice eforturile și să se asigure că toate persoanele din toate sectoarele, care au contact regulat cu copiii, dispun de cunoștințele corespunzătoare și sunt echipate pentru a identifica exploatarea și abuzurile sexuale asupra copiilor, inclusiv atunci când sunt facilitate prin tehnologiile informației și comunicațiilor.²⁴⁷

“ Când apare o problemă,
copiii nu trebuie
să se teamă
să spună profesorilor
că au nevoie de ajutor. ”

(VoS-MD-07)

PROTEJAREA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR COPIILOR VICTIME ALE EXPLOATĂRII SEXUALE ȘI ABUZURILOR SEXUALE

Mecanisme de raportare

Profesioniștii, autoritățile și instituțiile publice sunt obligați să înregistreze sesizările persoanelor care raportează cazuri de suspiciune de exploatare și abuzuri sexuale asupra copiilor, să informeze imediat autoritatea de tutelă locală și să le raporteze la inspectoratul de poliție sau la procuratură, în termen de 24 de ore.²⁴⁸ Profesioniștii care lucrează cu copiii în domeniile asistenței sociale, educației, îngrijirii sănătății, autorităților de aplicare a legii sunt obligați să colaboreze, de asemenea, în cazurile de exploatare sexuală a copiilor,²⁴⁹ dar nu există în vigoare cerințe obligatorii de raportare. Pentru a încuraja raportarea, Comitetul de la Lanzarote, în prima sa rundă de monitorizare, a sugerat statelor sale părți, inclusiv Republicii Moldova, să introducă măsurile legislative necesare sau alte măsuri, cum ar fi campanii de creștere a gradului de conștientizare, pentru a încuraja orice persoană care știe sau suspectează că un copil este o victimă a exploatării sexuale sau a abuzurilor sexuale să raporteze la serviciile competente.²⁵⁰

Legislația Republicii Moldova impune, în mod explicit, autorităților tutelare să coopereze în domeniul protecției copilului.²⁵¹ În 2021, a fost aprobat Ghidul de aplicare practică a mecanismului de cooperare intersectorială pentru identificarea, evaluarea, sesizarea, asistența și monitorizarea copiilor victime

și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.²⁵² Cu toate acestea, colaborarea intersectorială pentru acordarea de asistență în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală este deficitară, în special în domeniile justiției și social.²⁵³

În ceea ce privește mecanismele naționale de raportare, inspectoratul teritorial de poliție și Procuratura sunt însărcinate cu gestionarea plângerilor privind cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.²⁵⁴ Autoritatea tutelară locală este obligată să sesizeze și/sau să asigure primirea și înregistrarea plângerilor privind infracțiunile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.²⁵⁵ Aceasta dispune, de asemenea, evaluarea inițială a situației copilului pentru a-l îndruma către specialiștii relevanți, dacă este necesar.²⁵⁶

Odată depusă plângerea, procurorii sunt obligați să declanșeze cercetarea penală, dacă există suspiciuni rezonabile că a fost săvârșită o infracțiune.²⁵⁷ Avocatul Poporului pentru drepturile copilului poate iniția, de asemenea, proceduri judiciare pentru a proteja drepturile și libertățile copilului.²⁵⁸ O plângere anonimă nu poate să constituie o bază pentru inițierea procedurii penale, dar autoritățile vor iniția o anchetă dacă, după studierea plângerii anonime, există suspiciuni rezonabile că a fost săvârșită o infracțiune.²⁵⁹

Alte mecanisme de raportare a cazurilor de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor includ asistența telefonică gratuită și 24/7 pentru copii *Telefonul Copilului* (116111)²⁶⁰ și website-ul 12plus.md, care oferă asistență prin chat.²⁶¹ Statisticile transmise de Republica Moldova în scopul prezentului raport au arătat că, în perioada 2018-2021, linia națională de asistență telefonică a primit 226 de apeluri privind cazuri de abuzuri sexuale și exploatare sexuală. Dintre aceste cazuri, 182 de copii au primit asistență și 81 de cazuri au fost raportate autorităților de aplicare a legii sau de protecție a copilului.

SigurOnline este o platformă online de raportare a cazurilor de exploatare sexuală în mediul online a copiilor, administrată de La Strada Moldova,²⁶² care este și singura platformă de internet care oferă sfaturi și informații cu privire la siguranța în mediul online.²⁶³

Linia Verde pentru Combaterea Traficului²⁶⁴ a Procuraturii Generale și linia fierbinte a Centrului pentru Combaterea Traficului de Fiiște Umane²⁶⁵ sunt alte instrumente pentru copiii victime ale traficului. Înaltul Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați gestionează o Linie verde²⁶⁶ pentru cetățenii ucraineni, cu personal pregătit în gestionarea cazurilor de exploatare și abuzuri sexuale.²⁶⁷ De la mijlocul lunii aprilie până în octombrie 2022, Linia Verde a primit 38.813 apeluri.²⁶⁸

Studiile sugerează că, în general, copiii nu sunt conștienți de mecanismele de raportare disponibile pentru a raporta infracțiunile de violență sexuală sau de serviciile disponibile pentru a primi sprijin.²⁶⁹ Prin urmare, este posibil ca multe dintre aceste infracțiuni să rămână neraportate.

Discuțiile cu tinerii supraviețuitori, desfășurate de La Strada Moldova, în 2021, au ilustrat, de asemenea, conștientizarea redusă a mecanismelor oficiale de raportare care sunt disponibile în Republica Moldova.²⁷⁰ Supraviețuitorii au subliniat necesitatea de a crește vizibilitatea mecanismelor de raportare, de a simplifica instrumentele de raportare a abuzurilor și exploatării sexuale a copiilor în mediul online și de a aloca resurse financiare

pentru a oferi cursuri de formare pentru personalul platformelor de raportare și pentru furnizorii de servicii.²⁷¹

“ Ar fi util pentru copii să cunoască serviciile care îi pot ajuta în cazurile de abuz în mediul online. Aceste servicii trebuie promovate mai mult. ”

(VoS-MD-02)

De asemenea, tinerii supraviețuitori care au luat parte la conversații au dat dovadă de scepticism în ceea ce privește platformele de raportare și liniile telefonice specifice, inclusiv platformele bazate pe web și cele special concepute pentru copii, cum ar fi SigurOnline.²⁷²

“ La început am fost sceptic, mă gândeam cum mă poate ajuta un site web? ”

(VoS-MD-02)

În ciuda scepticismului inițial, în acest caz, tânăra a explicat că platforma de chat disponibilă pe site s-a dovedit nu numai extrem de utilă ca mecanism de raportare, ci și crucială pentru a-i oferi un sentiment de ușurare.

“ Mi s-a spus că „acesta nu este sfârșitul, veți vedea, totul va fi bine. Lăsați lucrurile așa o perioadă, o să vedeți, vom rezolva problema împreună” [...] dacă nu ar fi fost psihologii de la Siguronline, eram gata să îmi pun capăt zilelor, pentru că nu vedeam o altă soluție. ”

(VoS-MD-13)

Sentimentul de vinovăție și teama de a fi învinovați acționează, de asemenea, ca bariere în calea dezvăluirii cu privire la abuzurile sexuale și exploatarea sexuală. Doar trei din cinci fete (59,2%) și mai puțin de jumătate dintre băieți (44,7%) care au fost victime ale abuzurilor sexuale, intervievați pentru cercetarea realizată de Organizația Internațională pentru Migrație, IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor, în 2019, au discutat cu cineva referitor la experiența prin care au trecut.²⁷³ Tinerii supraviețuitori intervievați de La Strada Moldova, în 2021, au declarat, de asemenea, că, chiar dacă ar fi știut despre mecanismele de raportare, nu ar fi cerut ajutor deoarece se simțeau vinovați de ceea ce s-a întâmplat.²⁷⁴

“ Chiar dacă aș fi știut că pot suna undeva și pot raporta, nu aș fi făcut-o oricum. ”

(VoS-MD-02)

O garanție procedurală privind sesizarea, de care se bucură copiii victime ale abuzurilor și exploatării sexuale, este regimul special al prescripției. Acesta este un termen stabilit de lege în care victima poate denunța infracțiunea suferită și, odată expirată, nu numai că acest lucru nu va fi posibil, dar, dacă instanța nu emite o hotărâre definitivă în această privință, în respectivul termen, presupusul infractor nu mai poate fi pedepsit pentru acea infracțiune. Termenele de prescripție în Republica Moldova depind de cât de gravă este considerată a fi infracțiunea conform legislației Republicii Moldova.²⁷⁵ Perioadele de prescripție variază de la cinci ani pentru infracțiunile considerate mai puțin grave, cum ar fi conduita asociată materialelor cu abuzuri sexuale asupra copiilor,²⁷⁶ până la 20 de ani pentru infracțiuni deosebit de grave, cum ar fi traficul de copii cu vârsta sub 14 ani.²⁷⁷ Atunci când copiii victime ale exploatării și abuzurilor sexuale dezvăluie abuzurile pe care le-au trăit, acest lucru este, adesea, amânat.²⁷⁸ Existența unor termene de prescripție poate împiedica potențial accesul acestora la justiție. Prin urmare, se recomandă desființarea termenelor legale de prescripție

pentru toate infracțiunile privind abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor. Acest lucru ar permite victimelor exploatării și abuzurilor sexuale asupra copiilor să se destăinuie, atunci când se simt confortabil să facă acest lucru.

Cercetări și justiția adaptată copiilor

Potrivit Codului de procedură penală al Republicii Moldova, audierile victimelor abuzurilor sau exploatării sexuale trebuie să urmeze o procedură specifică adaptată copiilor, care include interogarea de către un intervievator pregătit, într-o încăpere specială, dotată cu facilități de înregistrare audio/video.²⁷⁹ În 2020, la examinarea a 205 dosare judecătorești, Cercetarea Consiliului Europei a constatat că procedura adaptată copiilor a fost utilizată doar în 60 de cazuri,²⁸⁰ cu întârzieri semnificative în formularea unei cereri de audiere a unui copil în cadrul procedurii speciale.²⁸¹

În plus, conform legislației moldovenești, copiii victime nu pot fi forțați să participe la o confruntare cu persoana acuzată²⁸² și trebuie să li se permită identificarea învinutului dintr-un șir de persoane, într-un mod care împiedică învinutul să îi vadă.²⁸³ Cu toate acestea, în practică, confruntarea copiilor cu infractorii are loc în ciuda impedimentului legal.²⁸⁴ Tinerii supraviețuitori care au luat parte la conversațiile facilitate de La Strada, în 2021, au indicat că trebuie depuse eforturi pentru a evita revictimizarea și pentru a asigura standardele de confidențialitate, în timpul procesului de interviu.²⁸⁵

“ Copiii trebuie să vorbească despre experiența lor ca în filme. Acest lucru trebuie să se întâmple într-o încăpere special concepută, care are un perete cu o oglindă. În încăperea de lângă aceasta, persoanele puteau auzi declarațiile și adresa întrebări. ”

(VoS-MD-13)

Părinții, tutorii sau curatorii sunt reprezentanți legali ai copilului și, dacă aceștia nu sunt disponibili, instanța va desemna autoritatea de tutelă.²⁸⁶ Copiii victime trebuie să își exercite drepturile prin reprezentanții lor legali.²⁸⁷ Potrivit La Strada Moldova, în unele cazuri, reprezentanții legali pot acționa în detrimentul copilului, mai ales în cazurile de abuzuri sexuale din partea soțului/partenerului mamei.²⁸⁸ Victimele infracțiunilor grave au, de asemenea, dreptul de a fi însoțite de o persoană de încredere,²⁸⁹ pe lângă avocatul lor, pe parcursul tuturor procedurilor.²⁹⁰

Copiii victime ale exploatării sexuale au dreptul la asistență juridică gratuită pe durata tuturor acțiunilor procesuale²⁹¹ în temeiul Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.²⁹²

Consilierea psihologică gratuită oferită de stat prin intermediul Centrelor Regionale²⁹³ este disponibilă la cerere victimelor exploatării sexuale a copiilor, pe o perioadă de cel mult șase luni.²⁹⁴ Profesioniștii din domeniul psihologiei trebuie, de asemenea, să ofere sprijin în timpul audierii dovezilor copilului.²⁹⁵ Cu toate acestea, implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei este limitată în practică. Potrivit cercetării efectuate de Consiliul Europei în 2020, asistența psihologică a fost acordată doar în trei din cele 138 de dosare în cursul ședințelor de judecată, în condiții generale, iar în 37 din cele 67 de cauze în cursul ședințelor de judecată, în condiții speciale.²⁹⁶

În acest sens, în 2015, Comitetul de la Lanzarote a invitat toate statele părți, inclusiv Republica Moldova, să se asigure că întregul personal responsabil cu intervierea copiilor victime a urmat o pregătire de calificare corespunzătoare.²⁹⁷ Comitetul de la Lanzarote consideră că Părțile, inclusiv Republica Moldova, trebuie, dacă nu a făcut încă acest lucru, să aloce resurse financiare adecvate pentru formarea persoanelor, unităților și serviciilor responsabile cu cercetările, astfel cum este definit la articolul 34 alin. (1) din Convenția de la Lanzarote.²⁹⁸

Conform legislației moldovenești, copiii victime au dreptul de a fi informați la începutul cercetării cu privire la drepturile și obligațiile care le

revin în temeiul legii.^{299,300} În studiul realizat de La Strada Moldova s-a constatat că victimele infracțiunilor sexuale nu sunt informate cu privire la inițierea urmăririi penale, la început, ci numai după ce au fost audiate în calitate de victime sau părți vătămate și numai după emiterea unei solicitări.³⁰¹ De asemenea, s-a constatat că în 50% din cele 240 de dosare analizate, victima nu a fost informată de organele de urmărire penală cu privire la acțiuni procesuale importante întreprinse nici după încetarea cercetării penale sau la înmânarea rechizitoriului.³⁰²

Dreptul la intimitate și protecția identității victimei este garantat de legislația Republicii Moldova, asigurând confidențialitatea informațiilor personale ale victimelor.^{303,304,305,306} Cu toate acestea, au fost exprimate îngrijorări că informațiile personale referitoare la copiii victime sunt disponibile sau pot fi accesate, inclusiv de către persoane care nu sunt direct implicate în respectivele proceduri penale.³⁰⁷ De asemenea, au fost exprimate îngrijorări cu privire la faptul că sistemele electronice de stocare a informațiilor ale organelor de cercetare penală și procuratură nu asigură păstrarea în siguranță deplină a datelor cu caracter personal ale copiilor victime. Aceasta include, de asemenea, riscurile privind accesul necorespunzător la date, deoarece sistemul nu asigură identificarea persoanelor care au accesat datele (și sunt obligate să justifice scopul și temeiul juridic al accesării datelor).^{308,309}

În cele din urmă, Codul de procedură penală al Republicii Moldova permite poliției, procurorilor și judecătorilor să ia măsuri pentru a proteja victimele și familiile acestora, în cazul în care siguranța acestora este pusă în pericol din cauza participării la procedurile penale.³¹⁰ Autoritățile de protecție a copilului sunt răspunzătoare pentru neprotejarea copiilor aflați în pericol și un copil poate solicita despăgubiri pentru orice prejudiciu material sau moral care i-a fost cauzat.³¹¹

Asistență pentru victime

Cadrul juridic din Republica Moldova asigură condiții minime pentru recuperarea și reintegrarea victimelor infracțiunilor, inclusiv a copiilor victime ale infracțiunilor săvârșite în străinătate.³¹² Potrivit legii privind protecția

martorilor și a altor participanți la procesele penale, victimei îi pot fi acordate anumite măsuri de „ajutorare” precum integrare în alte medii sociale, recalificare profesională, îngrijire medicală, asistență juridică, asistență psihologică și publică, șomaj sau asistență în căutarea unui loc de muncă.³¹³

Tinerii supraviețuitori care au luat parte la conversațiile facilitate de La Strada Moldova, în 2021, au recunoscut importanța și necesitatea serviciilor de sprijin. Aceștia au indicat, de asemenea, că costul și accesibilitatea la astfel de servicii au reprezentat o provocare, în special pentru cei care locuiau în orașe mici.³¹⁴

“**Una dintre cele mai mari dificultăți era faptul că serviciile psihologice erau scumpe. Trebuia să parcurgem aproape 200 km pentru fiecare ședință cu psihologul.**”

(VoS-MD-12)

Tinerii supraviețuitori au specificat că serviciile de sprijin trebuie să fie disponibile în toată țara, inclusiv pentru membrii de familie ai copiilor supuși exploatării și abuzurilor sexuale în mediul online.³¹⁵ Aceștia au subliniat, de asemenea, necesitatea de a cunoaște serviciile specializate care îi pot ajuta și necesitatea unui centru care să se ocupe de cazurile de abuzuri sexuale în mediul online.³¹⁶ Acest lucru ar putea fi realizat prin implementarea eficientă a centrelor de susținere pentru copii (cunoscute, de asemenea, și ca modelul Barnahaus) create în 2019.³¹⁷

Mai mult, Republica Moldova dispune de un Sistem național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, care identifică victimele traficate și potențialele victime ale traficului și coordonează îngrijirea acestora prin echipe multidisciplinare.³¹⁸ Copiii pot rămâne în centre de protecție și asistență a victimelor

traficului pe durata cazului lor³¹⁹ și pot primi îngrijire pe termen lung într-un mediu de tip familial sau comunitar.³²⁰ Cu toate acestea, se pare că aceste servicii și protecții sociale nu sunt disponibile copiilor supraviețuitori ai traficului de ființe umane din regiunea Transnistria.³²¹

La Strada Moldova, la fel ca alte organizații ale societății civile, oferă, de asemenea, asistență specializată copiilor victime. În perioada ianuarie – decembrie 2021, La Strada Moldova a oferit sprijin pentru 89 de copii victime ale infracțiunilor asociate traficului în scop de exploatare sexuală, infracțiuni sexuale și materiale cu abuzuri sexuale asupra copiilor.³²²

Acces la despăgubiri

În Republica Moldova, există mai multe căi prin care copiii victime ale abuzurilor sexuale și exploatării sexuale pot cere despăgubiri. În primul rând, copiii victime ale exploatării sexuale și abuzurilor sexuale au dreptul de a solicita compensații financiare oficiale prin proceduri judiciare civile sau penale de la infractorii condamnați.³²³ Acțiunea civilă poate fi formulată în baza unei cereri scrise a părții civile sau a reprezentantului acesteia, în orice moment, de la începerea procesului penal până la finalizarea cercetării judiciare.³²⁴

Copiii victime ale infracțiunilor sunt considerați, în mod automat, „parte vătămată” și, prin urmare, au dreptul de a solicita repararea prejudiciilor morale, fizice și materiale.³²⁵ De asemenea, persoana vătămată are dreptul la despăgubiri pentru cheltuielile efectuate în cauza penală.³²⁶

Statul va acorda despăgubiri financiare pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune, dacă sursele infractorului sunt insuficiente și dacă sunt îndeplinite anumite condiții. Aceasta include ca victima să se constituie ca parte civilă în procesul penal³²⁷ și ca reprezentantul legal să formuleze o cerere.³²⁸ Cu toate acestea, nu a fost înființat niciun fond de compensare administrat de stat pentru copiii victime ale exploatării sexuale și nu este clar dacă copiii victime primesc astfel de rambursări.³²⁹ Mai mult decât atât, în ciuda faptului că sunt

prevăzute de lege, în practică, copiii victime se confruntă cu obstacole suplimentare în accesul la despăgubiri prin intermediul instanțelor de judecată, inclusiv lipsa avocaților, dificultăți în executarea obligației de colectare a sumelor acordate, lipsa de cunoștințe/informații a victimei cu privire la dreptul de a solicita daune-interese și o pierdere a încrederii în sistemul de justiție.³³⁰

Doar 17% dintre cei 54 de lucrători din prima linie intervievați de La Strada Moldova, în 2021, au indicat că sunt conștienți de faptul

că, copiii victime ale abuzurilor și exploatării sexuale în mediul online au primit despăgubiri pentru infracțiunile suferite în Republica Moldova, 35% au declarat că nu cunosc niciun copil căruia să îi fi fost acordate și aproape jumătate (48%) nu au știut cum să răspundă la întrebare.³³¹ Lipsa sprijinului financiar și a despăgubirilor din partea statelor poate servi ca un factor de descurajare semnificativ pentru participarea deplină a copiilor victime la procesul de justiție.³³²

PARTICIPAREA COPIILOR ȘI A SUPRAVIEȚUITORILOR

Așa cum a recomandat Comitetul de la Lanzarote, în 2018, toate statele părți, inclusiv Republica Moldova, trebuie să încurajeze în continuare participarea copiilor la elaborarea politicilor de stat, în funcție de capacitatea lor de dezvoltare, la elaborarea și implementarea politicilor, programelor sau altor inițiative de stat cu privire la lupta împotriva abuzurilor sexuale asupra copiilor, în mod special, în cercul de încredere.³³³

Deși participarea tinerilor cu vârste cuprinse între 14-35 de ani la procesele de luare a deciziilor este prevăzută în legislația Republicii Moldova,³³⁴ nu există mecanisme care să asigure participarea copiilor la activitățile și programele guvernamentale, nici la elaborarea politicilor și legilor publice. Acțiunile guvernamentale nu prevăd, în mod specific, participarea victimelor și supraviețuitorilor abuzurilor și exploatării sexuale a copiilor. În cercetarea din 2022, publicată de UNICEF, s-a afirmat că dreptul la participare este și mai restrâns pentru copiii vulnerabili, inclusiv pentru copiii cu dizabilități, copiii romi și copiii din familii cu venituri mici.³³⁵

Cu toate acestea, unele procese de participare au fost promovate de Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret 2020³³⁶ și sunt incluse în noul proiect al Strategiei Naționale de Dezvoltare a Sectorului de Tineret „Tineret 2030”.³³⁷ Consiliul Național al Tineretului din Republica Moldova, o coaliție de 43 de organizații neguvernamentale, creată în 1999, promovează drepturile tinerilor și reprezintă tineretul în elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor de tineret. Totuși, așa cum se precizează în studiul UNICEF din 2022, coaliția nu are resursele necesare pentru a interveni, în mod sistematic și calitativ, asupra politicilor publice.³³⁸ Datele colectate de la susținătorii tinerilor, care au fost, de asemenea, intervievați pentru același studiu, au remarcat că preocupările și sugestiile copiilor sunt adesea ignorate.³³⁹

Participarea copiilor în Republica Moldova are loc mai ales în cadrul platformelor de participare, sistemul educațional fiind cel mai activ dintre aceste platforme.³⁴⁰ Consiliile Consultative ale Copiilor au fost înființate în 2012 și sunt prezente în 11 raioane, precum și în cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului din Chișinău. Acestea sunt responsabile cu abilitarea copiilor pentru a participa la procesele de luare a deciziilor și la evaluarea, planificarea, dezvoltarea și monitorizarea serviciilor pentru copii. Cu toate acestea, din martie 2022, unele dintre Consiliile Consultative ale Copiilor sunt inactice, inclusiv Consiliul Consultativ al Copiilor din Chișinău, iar altele nu au capacitatea de a funcționa.³⁴¹ Consiliul Consultativ pentru Copii pe lângă Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, înființat în 2019, a fost creat pentru a monitoriza drepturile copiilor și a menține un contact mai strâns cu copiii, dar, din martie 2022, acesta nu dispune de proceduri, abilități și capacități clare de a administra procesele de participare.³⁴²

Potrivit studiului UNICEF din 2022, Centrul de Informare pentru Drepturile Copilului este singura organizație neguvernamentală cu reguli, instrumente și practici pentru implicarea copiilor și tinerilor în procesele de participare.³⁴³ În 2018, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului a coordonat elaborarea unui raport pentru implementarea Convenției de la Lanzarote de către Republica Moldova, care a fost întocmit de 20 de fete și trei băieți cu vârste cuprinse între 13 și 17 ani din diferite regiuni ale țării.³⁴⁴ Preocupările copiilor au vizat insuficiența/lipsa educației cu privire la prevenirea exploatării și abuzurilor în mediul online, lipsa campaniilor de conștientizare și lipsa unui mecanism funcțional de raportare.³⁴⁵

CALEA DE URMAT

În ultimii ani, Republica Moldova și-a consolidat cadrele juridice și politice naționale pentru a spori protecția victimelor abuzurilor și exploatării sexuale asupra copiilor și pentru a preveni aceste infracțiuni. Cu toate acestea, există încă deficiențe. Într-adevăr, a fost observată o lipsă generală de cercetare, analiză și răspuns la exploatarea copiilor în prostituție și în contextul călătoriilor și turismului. În absența unor studii și colectări de date actualizate, la

nivel național, pentru a înțelege amploarea acestor probleme, există un răspuns limitat orientat către nevoile victimelor, precum și minime inițiative de creștere a gradului de conștientizare și/sau prevenire. În plus, sistemul juridic din Republica Moldova nu are în vedere exploatarea sexuală a copiilor în contextul călătoriilor și turismului, ca o formă de exploatare sexuală a copiilor.

Recomandări relevante din partea Comitetului de la Lanzarote:

- **Aveți în vedere** faptul că Republica Moldova trebuie să înființeze un sistem național sau local de înregistrare a datelor în funcție de caz, pentru cazurile privind abuzurile sexuale asupra copiilor în cercul de încredere, din diferitele sectoare, susceptibile de a intra în contact cu copiii victime în astfel de cazuri; trebuie implementate astfel de sisteme administrative de colectare a datelor care să permită compararea și verificarea încrucișată a datelor astfel colectate la nivel național și evitarea dublării (R15).
- **Invitați** Republica Moldova să realizeze dezagregarea datelor în funcție de sexul copilului victimă și al făptuitorului, dacă nu este cazul deja (R17).
- **Invitați** Republica Moldova să instituie un sistem cuprinzător de raportare a cazurilor de abuzuri sexuale asupra copiilor comise în cercul de încredere, care va asigura completitudinea datelor colectate (R18).
- **Invitați** Republica Moldova să asigure o evaluare continuă a eficacității mecanismelor sau punctelor lor focale, în ceea ce privește capacitatea lor de a descrie situația reală din teren și de a obține date exacte și de încredere (R21).

O altă deficiență a cadrului juridic moldovenesc este că raportarea cazurilor de exploatare sexuală și abuzuri sexuale asupra copiilor în Republica Moldova nu este obligatorie pentru profesioniștii care lucrează direct cu copiii, în afară de autoritățile de tutelă. Mai mult, colaborarea intersectorială pentru acordarea de asistență în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală este deficitară, în special în domeniile

justiției și social.³⁴⁶ În același timp, studiile arată că infracțiunile sexuale sunt încă subraportate din cauza unor diverși factori. Campaniile privind prevenirea și răspunsul la abuzurile și exploatarea sexuală trebuie să fie accesibile tuturor copiilor (limbă, dizabilități, origine etnică), inclusiv cu privire la mecanismele disponibile pentru raportarea cazurilor de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor.

Recomandări relevante din partea Comitetului de la Lanzarote:

- **Luați în considerare** că, dacă nu face acest lucru încă, Republica Moldova trebuie să aloce resurse financiare corespunzătoare pentru formarea persoanelor, unităților și serviciilor responsabile cu cercetările, astfel cum este definit la articolul 34 alin. (1) din Convenția de la Lanzarote (R15).
- **Invitați** Republica Moldova să asigure că regulile de confidențialitate, impuse de legislația internă anumitor profesioniști solicitați să lucreze în contact cu copiii, nu constituie un obstacol în calea posibilității, pentru acești profesioniști, de a raporta serviciilor responsabile cu protecția copilului, orice situație în care au motive rezonabile să creadă că un copil este victima exploatării sexuale sau a abuzurilor sexuale (R16).
- **Aveți în vedere** faptul că Republica Moldova trebuie să introducă măsurile legislative sau de altă natură necesare, cum ar fi campanii de creștere a gradului de conștientizare, pentru a încuraja orice persoană care știe sau suspectează, cu bună-credință, că un copil este victima exploatării sexuale sau a abuzurilor sexuale, să sesizeze serviciile competente (R18).

În ceea ce privește procedurile adaptate copiilor, legislația din Republica Moldova prevede că audierile victimelor abuzurilor sau exploatării sexuale trebuie să urmeze o procedură specifică adaptată copiilor, care include interogarea de către un intervievator pregătit, într-o încăpere specială dotată cu facilități de înregistrare audio/video.³⁴⁷ Cu toate acestea, uneori, copiii victime sunt obligați să își confrunte agresorul,³⁴⁸ împotriva obligațiilor

contractate la semnarea Convenției de la Lanzarote, astfel cum s-a cerut, de asemenea, și în cea de-a treia rundă de evaluare a Republicii Moldova de către GRETA.³⁴⁹ Republica Moldova trebuie să includă, să simplifice și să adapteze procedurile juridice la copii (audieri unice, practici de intervievare adaptate copiilor etc.) și să îmbunătățească cunoștințele, abilitățile și atitudinile sectorului justiției în tratarea cazurilor adaptate pentru copii.

- **Aveți în vedere** faptul că, copiilor victime trebuie să le fie furnizate informații și sfaturi într-o manieră adaptată vârstei și maturității acestora, într-o limbă pe care o înțeleg și care ține cont de dimensiunile de gen și de cultură (R23).
- **Aveți în vedere** faptul că Republica Moldova trebuie să abordeze și să încurajeze, pe cât posibil, coordonarea și colaborarea diferiților actori care intervin pentru și cu copilul victimă în cadrul procesului penal. Această abordare cuprinzătoare și interdisciplinară oferă un sprijin suplimentar copilului victimă și, în unele cazuri, posibilitatea ca intervenția să nu fie întârziată și ca sprijinul adecvat să fie oferit imediat după dezvăluire (R24).
- **Invitați** Republica Moldova, atunci când stabilește sprijinul necesar victimei și persoanelor apropiate acesteia, să ia în considerare faptul că dezvăluirea copilului nu trebuie să agraveze situația acestuia și cea a celorlalți membri nevinovați ai familiei (R31).
- **Invitați** Republica Moldova să se asigure că măsurile de protecție din cadrul procedurilor investigative și judiciare sunt disponibile tuturor copiilor, indiferent de vârsta acestora, în special în cazurile în care abuzul a avut loc în cercul lor de încredere (R38).
- **Invitați** Republica Moldova să ia toate măsurile adecvate pentru a proteja împotriva oricărui contact ulterior între copilul victimă a abuzurilor sexuale din cercul său de încredere și presupusul infractor, pe durata procesului penal, în special prin luarea depoziției copilului fără ca presupusul infractor să fie prezent și asigurarea faptului că nu are loc o confruntare față în față cu inculpatul, pe durata procedurilor (R48).

În sistemul moldovenesc, victimele abuzurilor sexuale sau exploatării sexuale asupra copiilor și familiilor acestora nu sunt tratate, în mod corespunzător. Acest lucru se datorează lipsei de dezvoltare și finanțare a cooperării intersectoriale și a furnizării de servicii și

specialiști pentru copii pe întreg teritoriul (consiliere juridică, consiliere psihologică, asistență juridică etc.). Sprijinul și protecția gratuită pentru copiii victime ale abuzurilor și exploatării sexuale sunt necesare pentru a acoperi toate nevoile acestora.

Recomandări relevante din partea Comitetului de la Lanzarote:

- **Aveți în vedere** faptul că, dacă nu a făcut încă acest lucru, Republica Moldova trebuie să coopereze cu organizațiile societății civile angajate în asistența victimelor și să ofere, prin măsuri legislative sau de altă natură, în condițiile prevăzute de dreptul intern, posibilitatea să asiste și/sau să sprijine victimele cu consimțământul acestora, în cadrul procedurilor penale privind infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta Convenție (R3).
- **Invitați** Republica Moldova să acorde asistență juridică gratuită copiilor victime ale abuzurilor sexuale în cercul lor de încredere, în aceleași condiții sau în condiții mai blânde, decât adulților (R50).
- **Invitați** Republica Moldova să acorde asistență destinată copiilor victime ale abuzurilor sexuale din cercul lor de încredere, odată ce decizia justiției penale a fost adoptată (R52).

În ceea ce privește participarea copiilor și a supraviețuitorilor exploatării sexuale și abuzurilor sexuale, Republica Moldova trebuie să își intensifice eforturile pentru a se asigura că perspectivele copiilor sunt ascultate în procesele de luare a deciziilor, de vreme ce majoritatea platformelor de participare sunt, în prezent, inactive. Deși participarea copiilor

și tinerilor este prevăzută în legislație, nu există mecanisme care să asigure participarea copiilor la activitățile și programele guvernamentale, nici la elaborarea politicilor și legilor publice. Acțiunile guvernamentale nu prevăd, în mod specific, participarea victimelor și supraviețuitorilor abuzurilor și exploatării sexuale a copiilor.

Recomandări relevante din partea Comitetului de la Lanzarote:

- **Aveți în vedere** faptul că Republica Moldova trebuie să încurajeze în continuare participarea copiilor, în funcție de capacitatea lor de dezvoltare, la elaborarea și implementarea politicilor, programelor sau altor inițiative de stat cu privire la lupta împotriva abuzurilor sexuale asupra copiilor, în mod special, în cercul de încredere (R1).

În cele din urmă, cea mai presantă criză umanitară care afectează Republica Moldova, din martie 2023, este conflictul din Ucraina, care a început în februarie 2022,³⁵⁰ strămutând milioane de oameni ca refugiați. Mulți copii care fug din Ucraina sunt neînsoțiți sau au fost

separați de părinții sau membrii lor de familie.³⁵¹ Copiii neînsoțiți sau separați și copiii care călătoresc cu adulți, a căror relație cu copiii nu poate fi verificată, sunt expuși unui risc mai mare de trafic³⁵² și, prin urmare, trebuie tratați în cel mai sigur mod posibil.

Recomandări relevante din partea Comitetului de la Lanzarote:

- **Invitați** Republica Moldova să participe, în mod activ, la lucrările întreprinse în cadrul Consiliului Europei pentru dezvoltarea standardelor privind verificarea vârstei și să se asigure că acestea sunt construite, după caz, luând în considerare cerințele articolului 11 alin. (2) din Convenția de la Lanzarote și constatările acestui ciclu de monitorizare, în vederea protejării copiilor expuși exploatării sexuale și abuzurilor sexuale (R2).
- **Invitați** Republica Moldova să verifice, în mod sistematic, legăturile de familie ale copiilor afectați de criza refugiaților cu adulții care îi însoțesc și, în mod special, să verifice cine sunt acești adulți, pentru a proteja acești copii împotriva posibilelor abuzuri sexuale sau exploatare sexuală și pentru a stabili dacă aceștia sunt însoțiți sau nu, iar, în acest din urmă caz, să le asigure protecția necesară împotriva exploatării și abuzurilor sexuale (R4).
- **Solicitați** Republicii Moldova, în conformitate cu articolul 5 din Convenție, să efectueze trierea, în mod efectiv, a tuturor persoanelor care, prin prisma profesiilor lor, au contact regulat cu copiii afectați de criza refugiaților, în ceea ce privește condamnări pentru acte de exploatare sexuală sau abuzuri sexuale asupra copiilor, în conformitate cu dreptul său intern (R18).
- **Invitați** Republica Moldova să se asigure că toate persoanele care interacționează cu copiii afectați de criza refugiaților au urmat o formare continuă corespunzătoare, care să le permită să intervieveze copiii și să îi ajute să depisteze situațiile în care un copil a fost victima exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (R20).

NOTE DE SUBSOL

1. *Comitetul de la Lanzarote* este organismul înființat pentru a monitoriza dacă Convenția de la Lanzarote este pusă în aplicare, în mod efectiv, de către părțile sale (adică, țările care au ratificat-o/ au aderat la aceasta). Acesta este compus din reprezentanți ai părților la Convenție, precum și din reprezentanți ai organizațiilor internaționale guvernamentale și neguvernamentale active în combaterea exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale asupra copiilor.
2. Comitetul European al Regiunilor (n. d.) *Moldova*.
3. Ambasada Suediei la Chișinău (2020). *Analiza sărăciei multidimensionale (MDPA)*, p. 8.
4. Transnistria face parte din Republica Moldova, dar nu este controlată de Guvern.
5. Există o lipsă predominantă de date pentru regiunile Găgăuzia și Transnistria, limitând o analiză geografică dezagregată în acest raport.
6. Banca Mondială (2022). *Banca Mondială în Moldova*.
7. *Ibid.*
8. PNUD (2022). *Raport privind evaluarea sărăciei energetice și mecanismele de sprijin în Republica Moldova*, p. 11.
9. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 7.
10. Banca Mondială (2022). *Banca Mondială în Moldova*.
11. *Ibid.*
12. Biroul Național de Statistică (2021). *Analiza sărăciei monetare și a bunăstării gospodăriilor cu copii, pe baza rezultatelor Anchetei privind bugetele gospodăriilor din 2019*.
13. Banca Mondială (n. d.). *Populația rurală (% din populația totală) - Moldova*.
14. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (2021). *Ancheta privind bugetele gospodăriilor. Sărăcia și inegalitatea*.
15. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 7.
16. ECPAT Internațional (2016). *Putere, impunitate și anonimat*. Bangkok: ECPAT Internațional, p. 42.
17. Minority Rights Group International (n. d.). *Directorul mondial al minorităților și popoarelor indigene: Moldova. Raportul Raportorului Special pe problemele minorităților privind misiunea sa în Republica Moldova*. A/HRC/34/53/Add.2
18. Biroul Național de Statistică (2021). *Biroul Național de Statistică prezintă numărul revizuit privind familia și copiii*.
19. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 20.
20. Chen, X., Wu, Y., și Qu, J. (2022). *Migrația parentală și riscul de agresiune sexuală împotriva copiilor în China rurală. Criminalitate și delincvență*, 68(4), 613–643.
21. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 20.
22. Cockbain, E. și Sidebottom, A. (2022). *Războiul din Ucraina și riscurile asociate de trafic și exploatare de ființe umane. Perspective de la o masă rotundă de strângere de dovezi*, p.3.
23. UNODC (2022). *Conflictul din Ucraina: dovezi cheie privind riscurile traficului de ființe umane și a traficului ilegal de migranți*, p.3.
24. Biroul Național de Statistică (n. d.). *Rata de înscriere pe nivel de educație și sexe, 2014/15-2021/22*. Vă rugăm să rețineți că ratele indicate se referă la ratele brute de înscriere și, prin urmare, includ înscrierile târzii și timpurii, precum și elevii care repetă anul, de unde și rata peste 100%.
25. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 11.
26. UNICEF (n.d.). *Copiii de etnie romă. Includerea și reintegrarea copiilor romi în sistemul educațional*.
27. *Raport actualizat privind cartografierea locațiilor de romi dens populate din Republica Moldova*
28. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 26.
29. Castro Á, Ibáñez J, Maté B, Esteban J și Barrada JR (2019) *Abuzurile sexuale în copilărie, comportamentul sexual și revictimizarea în adolescență și tinerețe: O mini-recenzie*. Front. Psihol. 10:2018.
30. ECPAT Internațional (2016). *Putere, impunitate și anonimitate*. Bangkok: ECPAT Internațional, p. 39.
31. Metropolitan University din Londra (2017). *Mesaje cheie din cercetarea privind exploatarea sexuală a copiilor: Profesioniști în mediul școlar*, p.5.
32. *Ibid.*
33. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 29.
34. PNUD (2022). *Dezvoltarea umană: Raport 2021/2022 Prezentare generală*.
35. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 29.
36. OSCE (2019). *Sondaj condus de OSCE privind violența împotriva femeilor: Moldova*.
37. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor (2019). *Violența împotriva copiilor și tinerilor în Republica Moldova: Constatări dintr-un sondaj național, 2019*. Chișinău, Moldova: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, p. 62.
38. CNPAC (2019). *Studiu: Atitudini sociale față de exploatarea sexuală comercială a copiilor și tinerilor din Republica Moldova*, p. 4.
39. *Ibid.*
40. *Ibid.*
41. Consiliul Europei (2007, 25 mai). *Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale*. Articolul 18.
42. Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (2020) *Acțiune pentru încetarea abuzurilor și exploatarei sexuale a copiilor: O analiză a dovezilor*, UNICEF, New York.
43. ECPAT Internațional (2021). *Global Boys Initiative: O analiză globală a literaturii de specialitate existente privind exploatarea sexuală a băieților*.
44. Solehati, T., Pramukti, I., Hermayanti, Y., Kosasih, C. E., și Mediani, H. S. (2021). *Curentul abuzurilor sexuale asupra copiilor în Asia: O analiză sistematică a prevalenței, impactului, vârstei primei expuneri, făptuitorilor și locului infracțiunii*. Jurnalul Macedonian de Științe Medicale cu acces deschis, 9(T6), 57–68.
45. Infracțiunile de abuzuri sexuale se referă la articolele 171, 172, 173, 174, 175 și 175¹ din Codul penal.
46. În acest sondaj, violența sexuală este definită ca o serie de acte, inclusiv activități sexuale fără consimțământ finalizate, tentative de activități sexuale fără consimțământ și contact sexual abuziv, cuprinzând unele dintre comportamentele definite ca abuzuri sexuale, în Convenția de la Lanzarote.
47. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor (2019). *Violența împotriva copiilor și tinerilor în Republica Moldova: constatările unui sondaj național, 2019*. Chișinău, Moldova: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, p. 41.
48. *Ibid.*, p. 101.
49. *Ibid.*, p. 41.
50. Ministerul Educației și Cercetării (n.d.). *Raport general privind cazurile de violență împotriva copiilor. Semestrul întâi, anul universitar 2021-2022*.
51. Ministerul Educației și Cercetării (n.d.). *Raport general privind cazurile de violență împotriva copiilor. Semestrul al doilea, anul universitar 2020-2021*.
52. Comitetul de la Lanzarote (2016). *Primul raport de implementare Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: cadrul*. A se vedea recomandarea R13.
53. Consiliul Europei (2005, mai 16). *Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane*. articolul 4 (a).
54. *Ibid.*, articolul 4 lit. (b).
55. Adunarea Generală a ONU (2000, 25 mai). *Protocolul opțional la Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă*. (A/RES/54/263). articolul 2(b).

57. Ambele concepte sunt adesea utilizate împreună și fără nicio distincție clară. Cu toate acestea, în ciuda unei anumite suprapunerii, „vânzarea de copii” nu este identică cu „traficul”. „Vânzarea de copii” implică întotdeauna o formă de tranzacție comercială, pe care traficul de copii nu o necesită, dar nu include, în mod necesar, scopul exploatării unui copil (de ex., vânzarea copiilor în vederea adopției ilegale). Prin urmare, „vânzarea copiilor” nu este, în mod necesar, asociată abuzurilor sexuale și exploatării sexuale sau altor forme de exploatare. În cele din urmă, „vânzarea copiilor” poate avea loc fără a scoate fizic copilul din mediul său social, în timp ce traficul depinde, în mod inerent, de mișcarea copilului. Grupul de lucru interagenției pentru protecția copiilor (28 ianuarie 2016). *Ghid terminologic privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale*. 58. Bangkok: ECPAT Internațional.
58. ECPAT Internațional, Apărare pentru copii, Ministerul Afacerilor Externe din Olanda (2016, mai). *Infraactorii în mișcare: Studiu global privind exploatarea sexuală a copiilor în călătorii și turism* (denumit în continuare Studiu global privind ESCCT). Bangkok: ECPAT Internațional.
59. UNWTO (2019). *Convenția-cadru UNWTO privind etica în turism*. Doc. ONU A/RES/707(XXII). art. 5 (3).
60. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat privind exploatarea sexuală a copiilor în prostituție*. Bangkok: ECPAT Internațional.
61. *Ibid.*
62. A se vedea, de ex., Biroul Internațional al Muncii (2020). *Constatări privind cele mai grave forme de exploatare prin muncă a copiilor 2020: Moldova*
63. Terre des Hommes (2018). *Copiii în situații stradale în Moldova*, p. 43.
64. GRETA (2020). *Raport de evaluare: Republica Moldova*. A treia rundă de evaluare. Accesul la justiție și căi de atac efective pentru victimele traficului de ființe umane.
65. La Strada Moldova (2021). *30% dintre victimele traficului sunt copii. Majoritatea acestora sunt implicați în exploatare sexuală prin prostituție*.
66. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 29.
67. UNICEF (2022). *Copiii care fug de război în Ucraina prezintă un risc crescut de trafic și exploatare*. Comunicat de presă.
68. GRETA (2022). *Notă orientativă privind abordarea riscurilor traficului de ființe umane asociate războiului din Ucraina și crizei umanitare rezultate*.
69. Ministerul Afacerilor Interne (2022). *18 octombrie – Ziua europeană de luptă împotriva traficului de persoane*.
70. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (2022). *Sosiri de vizitatori străini în Republica Moldova*.
71. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat privind exploatarea sexuală a copiilor în călătorii și turism*. Bangkok: ECPAT Internațional, p. 2.
72. Biroul de Cercetare UNICEF – Innocent (2019, noiembrie). *Raport comparativ Global Kids Online*.
73. Alianța Globală WeProtect (2021). *Evaluarea amenințării la nivel global 2021*.
74. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat privind exploatarea copiilor în mediul online*. Bangkok: ECPAT Internațional
75. May-Chahal, C., și Palmer, E. (2018). *Evaluarea rapidă a dovezilor: Caracteristicile și vulnerabilitățile victimelor abuzurilor și exploatării sexuale a copiilor facilitate online. Anchetă independentă privind abuzurile sexuale asupra copiilor. Regatul Unit: Universitatea Lancaster*.
76. Consiliul Europei (2022, martie). *Raport de implementare privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) Abordarea provocărilor generate de imaginile și/sau videoclipurile sexuale autogenerate de copii*.
77. GRETA (2022). *Traficul de ființe umane facilitat online și de tehnologie*.
78. Datareportal (n.d.). *Digital 2022: Moldova*.
79. La Strada Moldova (2021). *Siguranța copiilor pe internet*, p. 9.
80. La Strada Moldova (2021). *Siguranța copiilor pe internet*, p. 20.
81. *Ibid.*
82. *Ibid.*, p. 26.
83. *Ibid.*, p. 21.
84. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivile supraviețuitorilor în Moldova*. Alianța Globală WeProtect, 21.
85. Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatăți (2022). *Rapoarte CyberTipline 2021 în funcție de țară*.
86. Centrul Național pentru Copii Dispăruți și Exploatăți (2021). *Rapoarte CyberTipline 2020 în funcție de țară*.
87. La Strada Moldova (2021). *Fișă informativă Siguronline Semestrul I 2021*.
88. *Ibid.*
89. Grupul de lucru interagenției privind exploatarea sexuală a copiilor (28 ianuarie 2016). *Ghid terminologic privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale*. 30. Bangkok: ECPAT Internațional. 43.
90. ECPAT, INTERPOL și UNICEF (2022). *Înteruperea vătămărilor în Cambodgia: Dovezi privind abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online. Parteneriatul global pentru încetarea violenței împotriva copiilor*.
91. Fundația Internet Watch (2021). *Abuzuri sexuale autogenerate cu copii*. Raport anual 2021.
92. *Ibid.*
93. Consiliul Europei (2022, martie). *Raport de implementare privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) Abordarea provocărilor generate de imaginile și/sau videoclipurile sexuale autogenerate de copii*.
94. Comitetul de la Lanzarote (2022). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)*. Recomandările XI-1 la XI-3.
95. La Strada Moldova (2021). *Siguranța copiilor pe internet*, p. 27.
96. *Ibid.*, p. 28.
97. *Ibid.*, p. 31.
98. *Ibid.*, p. 3.
99. *Ibid.*, p. 28
100. A se vedea alineatele 61-64. Comitetul de la Lanzarote (2022, 10 martie). *Raport de implementare - Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) - Abordarea provocărilor generate de imaginile și/sau videoclipurile sexuale autogenerate de copii*. Strasbourg: Consiliul Europei
101. A se vedea alineatul 54. Comitetul de la Lanzarote (2022, 10 martie). *Raport de implementare - Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC) - Abordarea provocărilor generate de imaginile și/sau videoclipurile sexuale autogenerate de copii*. Strasbourg: Consiliul Europei
102. Consiliul Europei (2013, 16 mai). *Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (CETS nr. 201) Chestionar pentru prima rundă de monitorizare tematică: „ABUZURILE SEXUALE ASUPRA COPIILOR ÎN CERCUL DE ÎNCREDERE”*.
103. Comitetul de la Lanzarote (2015, 4 decembrie). *Primul raport de implementare - Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Cadrul* Strasbourg: Consiliul Europei
104. ECPAT Internațional (2021). *Global Boys Initiative: O analiză globală a literaturii de specialitate existente privind exploatarea sexuală a băieților*. Bangkok: ECPAT Internațional.
105. *Ibid.*
106. V. Josenhans, și colab. (2019). *Gen, drepturi și responsabilități: Necesitatea unei analize globale a exploatării sexuale a băieților*. Jurnalul abuzurilor și neglijării copiilor.
107. UNICEF (2020). *Cercetări privind exploatarea sexuală a băieților: Constatări, considerații etice și provocări metodologice*.
108. ECPAT Internațional (2021). *Global Boys Initiative: O analiză globală a literaturii de specialitate existente privind exploatarea sexuală a băieților*.
109. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor (2019). *Violența împotriva copiilor și tinerilor în Republica Moldova: constatările unui sondaj național, 2019*. Chișinău, Moldova: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.
110. Grupul de lucru interagenției pentru protecția copiilor (28 ianuarie 2016). *Ghid terminologic privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale*. 63. Bangkok: ECPAT Internațional.
111. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat privind căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, ca formă sau cale către exploatarea sexuală a copiilor*. Bangkok: ECPAT Internațional.

112. Consiliul Europei (2011, Mai 11). *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice*. Articolul 37.
113. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat privind căsătoriile cu copii, timpurii și forțate, ca formă sau cale către exploatarea sexuală a copiilor*.
114. *Ibid.*
115. UNICEF (2022, mai). *Căsătoriile cu copii*.
116. Departamentul de Stat al SUA (2021). *Raportul de țară 2021 referitor la practicile privind drepturile omului: Moldova*.
117. *Ibid.*
118. *Ibid.*
119. *Raportul Raportorului Special pe problemele minorităților privind misiunea sa în Republica Moldova*. A/HRC/34/53/Add.2
120. ECPAT Internațional (2016). *Putere, impunitate și anonim*. Bangkok: ECPAT Internațional, p. 28.
121. Banca Mondială (n. d.). *Portalul de cunoștințe privind schimbările climatice: Moldova*.
122. Think Hazard (n. d.). *Moldova*.
123. ECPAT Internațional (2016). *Putere, impunitate și anonim*. Bangkok: ECPAT Internațional, p. 39.
124. Programul Alimentar Mondial (2022). *Planul Strategic Național Interimar de Tranziție al Republicii Moldova (2022–2023)*, p.1.
125. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 26.
126. UNICEF (2020). *Educația și situația COVID-19 în Republica Moldova: Transformată în oportunitate, criza educației poate duce la dezvoltarea unui sistem educațional mai rezistent*.
127. Consiliul Europei (2020). *Declarația președintelui și vicepreședintelui Comitetului de la Lanzarote privind intensificarea protecției copiilor împotriva abuzurilor și exploatarea sexuală în perioada pandemiei de COVID-19*.
128. Republica Moldova (2020). *Informații furnizate în continuare declarația președintelui și vicepreședintelui Comitetului de la Lanzarote privind intensificarea protecției copiilor împotriva abuzurilor și exploatarea sexuală în perioada pandemiei de COVID-19*.
129. *Raportul misiunii de constatare în Republica Moldova al Dnei Leyla Kayacik, Reprezentant Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați, 13-14 iunie 2022*.
130. Programul Alimentar Mondial (2022) *Planul Strategic Național Interimar de Tranziție al Republicii Moldova (2022–2023)*, p. 1.
131. UNHCR (n. d.). *Portal de date operaționale. Situația refugiaților din Ucraina: Republica Moldova*.
132. UNHCR (2022). *Situația refugiaților din Ucraina – Republica Moldova: Tendințe zilnice ale populației*.
133. UNHCR (2022). *Criza din Ucraina creează noi riscuri de trafic*.
134. Avocatul Poporului (Ombudsman), Ceslav Panico, *Raportul nr.1 privind monitorizarea respectării drepturilor străinilor din Ucraina în contextul stării de urgență pentru perioada 25 februarie – 30 aprilie 2022 (din 18 mai 2022)*. A se vedea secțiunile 2.4 și 2.5 privind cazarea.
135. Comitetul de la Lanzarote (2017). *Raport special. Protecția copiilor afectați de criza refugiaților împotriva exploatarea și abuzurilor sexuale*. Recomandările 18 la 20.
136. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandările 19 la 21.
137. *Copiii neînsoțiți și separați care fug de conflict în escaladare din Ucraina trebuie protejați*, Declarația comună a Directorului Executiv al UNICEF, Catherine Russell și a Inaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Filippo Grandi.
138. UNODC (2022). *Conflictul din Ucraina: dovezi cheie privind riscurile de trafic de ființe umane și trafic ilegal de migrați*, p.3.
139. *Raportul misiunii de constatare în Republica Moldova de către doamna Leyla Kayacik, Reprezentant Special al Secretarului General pentru Migrație și Refugiați, 13-14 iunie 2022, alineatul 55*.
140. Comitetul de la Lanzarote (2021). *Continuarea acordată de părțile la Raportul special privind „Protecția copiilor afectați de criza refugiaților împotriva exploatarea sexuală și a abuzurilor sexuale. Raport de conformitate privind Recomandarea 35, p. 37*.
141. GRETA (2022). *Notă orientativă privind abordarea riscurilor traficului de ființe umane asociate războiului din Ucraina și crizei umanitare rezultate*.
142. UNHCR (2022). *Situația Ucraina - Moldova: Termenii de referință ai grupului de lucru privind protecția pentru grupul operativ pentru combaterea traficului*.
143. **PUNCTELE ALBASTRE: Centre de sprijin pentru copii și familie**.
144. UNHCR (2023). *Situația din Ucraina. Actualizare fulger #39*
145. UNHCR (2023). *Punctul Albastru informații despre țară MOLDOVA*.
146. De o relevanță deosebită sunt articolul 7 alin. (10) și articolul 17 din *Carta Socială Europeană revizuită* privind „dreptul la protecție specială al copiilor și tinerilor împotriva pericolelor fizice și morale la care sunt expuși copiii și tinerii” și „dreptul copiilor” și, respectiv, tinerilor la protecție socială, juridică și economică”.
147. Republica Moldova (2001). *Legea 184/2001 privind ratificarea Cartei Sociale Europene revizuite*, articolul 2: Republica Moldova ratifică parțial articolul 7 alin. (10).
148. În martie 2022, era în curs de examinare un *proiect de lege* privind ratificarea Protocolului Opțional privind o procedură de comunicare.
149. Republica Moldova (2020). *Analiză națională voluntară. Raport de progres. 2020*.
150. *Ibid.*, p. 114.
151. *Ibid.*, p. 113.
152. *Alianța Globală WeProtect*.
153. Consiliul Europei (n. d.) *Protecția copiilor împotriva violenței și prevenirea acesteia, inclusiv în mediul online, în Republica Moldova*.
154. Republica Moldova (1994). *Legislația cu privire la Drepturile Copilului*. Articolul 1, alin. (2); Republica Moldova (2001). *Codul familiei*. Articolul 51, alin. (1); Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 6; Republica Moldova (2013). *Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*. Articolul 3.
155. Republica Moldova (2008). *Hotărâre de Guvern prin care se aprobă Regulamentul privind procedura de repatriere a copiilor și adulților victime ale traficului de ființe umane, traficului ilegal de migrați și a copiilor neînsoțiți*. Articolul 10.
156. Convenția de la Lanzarote, articolul 11, alin. (2), „Fiecare parte va lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că, atunci când vârsta victimei nu este cunoscută cu certitudine și există motive să se creadă că este vorba despre un copil, măsurile de protecție și asistență care sunt prevăzute pentru copii vor fi acordate victimei (ei sau ea) până la determinarea vârstei sale.”
157. Republica Moldova (2001). *Codul familiei*, articolul 14, alin. (1).
158. *Ibid.*, articolul 14, alin. (2).
159. Republica Moldova (2003). *Codul muncii*, articolul 46, alin. (3).
160. *Ibid.*, articolul 46, alin. (2).
161. Republica Moldova (2003). *Codul muncii*, articolul 255.
162. Republica Moldova (2014). *Codul educației*, articolul 13.
163. Republica Moldova (1994). *Constituția*, articolul 35, alin. (2).
164. Au fost modificate articolele 165 și 206 din Codul penal.
165. Republica Moldova (2022). *Proiect de lege pentru asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică*.
166. De exemplu, legea introduce modificări la articolul 111 alin. (2) din *Codul de procedură penală* pentru a asigura că victimele sunt întotdeauna însoțite de avocații lor și de un psiholog, dacă este necesar, în timpul audierilor și adaugă articolul 113 alin. (7) din *Codul de procedură penală pentru a oferi garanții suplimentare pentru procesul de confruntare a victimelor cu agresorii lor*.
167. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 174 alin. (1).
168. *Ibid.*, articolul 174, alin. (1).
169. *Ibid.* A se vedea versiunea din 09.10.2022.
170. *Ibid.*, articolul 174, alin. (2).
171. Republica Moldova (2022). *Legea privind asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică. Articolul II alin. (7)*.
172. *Ibid.*, articolul 171, alin. (2) lit. b).
173. *Ibid.*, articolul 171, alin. (3) lit. b).
174. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 172 alin. (2).
175. *Ibid.*, articolul 172, alin. (3).

176. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 173.
177. Republica Moldova (2022). *Legea privind asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică*. Articolul II alin. (7).
178. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 208³.
179. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 206 alin. (1).
180. *Ibid.*, articolul 206.
181. *Ibid.*, articolul 206, alin. (1).
182. *Ibid.*, articolul 206, alin. (3).
183. *Ibid.*, articolul 206, alin. (4).
184. ECPAT Internațional (2020). *Document rezumat Vânzarea și traficul de copii în scopuri sexuale*, Bangkok: ECPAT Internațional.
185. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 208¹.
186. *Ibid.*, articolul 208¹.
187. *Ibid.*, articolul 175¹.
188. Republica Moldova (2022). *Legea privind asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică*.
189. Comitetul de la Lanzarote (2015). *Aviz cu privire la articolul 23 din Convenția de la Lanzarote și nota explicativă la acesta*.
190. Republica Moldova (2022). *Legea privind asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală și violența domestică*. articolul II.15 care creează articolul 2201 din Codul penal.
191. Republica Moldova. (2004). *Legea privind comerțul electronic*. Articolul 17 alin. (2).
192. *Ibid.*, articolul 25, alin. (1).
193. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 21 alin. (3).
194. *Ibid.*, articolele 63, 73 și 74.
195. *Ibid.*, articolul 11, alin. (3).
196. *Ibid.*, articolul 11, alin. (2).
197. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 13.
198. *Ibid.* Articolul 13 alin. (2).
199. Republica Moldova (2006). *Legea privind asistența internațională în materie penală*. Articolul 45.
200. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 544 alin. (3).
201. Antitrafic Moldova (2022). *Raport național privind implementarea politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anul 2021*, p. 25.
202. Republica Moldova (2022). *Prevederea nr. 66 privind înființarea Comisiei de specialitate pentru coordonarea și monitorizarea implementării Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale și aprobarea*.
203. Comitetul de la Lanzarote (n. d). Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova. (nepublicat)
204. Republica Moldova. (2017). *Planul de acțiuni privind promovarea siguranței pe Internet a copiilor și adolescenților pentru anii 2017-2020*.
205. Republica Moldova (2019). *Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia*.
206. Republica Moldova (2022). *Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026 și Planul său de acțiune*.
207. *Ibid.*, activitatea 36.
208. Republica Moldova (2018). *Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și Planul său de acțiune 2018-2020*.
209. Republica Moldova (2005). *Legea nr. 241/2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane*.
210. Republica Moldova (2022). *Programul pentru crearea și dezvoltarea Mecanismului național de referință pentru protecția și asistența victimelor infracțiunilor pentru anii 2022-2026 și Planul de acțiuni pentru anii 2022-2024*.
211. Consiliul Europei (2020). *Planul de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova pentru anii 2021- 2024*.
212. *Ibid.*, pp. 9-10 și 16-17.
213. *Ibid.*, p. 17.
214. Comitetul de la Lanzarote (n. d.). *Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova*. (nepublicat)
215. *Ibid.*
216. La Strada Moldova (2020). *La Strada Moldova și Inspectoratul General de Poliție își întăresc eforturile de prevenire a abuzurilor sexuale asupra copiilor săvârșite în mediul online*.
217. Comitetul de la Lanzarote (n. d.). *Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova*. (nepublicat)
218. Comitetul de la Lanzarote (2022). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)*. Recomandările VII-2 la VII-6.
219. Republica Moldova (1995). *Legea educației*. Articolul 53.
220. Republica Moldova (2008). *Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public*.
221. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandările 22 și 23.
222. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandările 5 și 7-9.
223. Republica Moldova (2022). *Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026 și Planul său de acțiune* pentru implementarea acestuia, activitatea 33.
224. *Ibid.*
225. Republica Moldova (2019). *Regulamentul de organizare și funcționare a sistemului de formare inițială și continuă a personalului din domeniul asistenței sociale*.
226. Republica Moldova (2022). *Programul Național pentru Protecția Copilului 2022-2026 și Planul său de acțiune*. p. 21.
227. *Ibid.*
228. Comitetul de la Lanzarote (n. d). Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova. (nepublicat)
229. Comitetul Național pentru Combaterea Traficului de Persoane (2022). *Raport național privind implementarea politicii de prevenire și combatere a traficului de ființe umane: 2021, p. 6*.
230. *Ibid.*, pp. 5-6.
231. *Ibid.*, p. 6.
232. *Ibid.*
233. PNUD și UIT (2021). *Moldova: Acord de transformare digitală*, p. 9.
234. Comitetul Național pentru Combaterea traficului de ființe umane (2022). *Notă informativă privind activitățile desfășurate de autoritățile publice centrale și locale în cadrul Campaniei Naționale „Săptămâna Combaterii traficului de ființe umane”*.
235. *SigurOnline*.
236. Ministerul Educației și Cercetării (2021). *Programa disciplinei opționale „Educație pentru socializare juridică”, clasa a VIII-a*.
237. Comitetul de la Lanzarote (n. d). Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova. (nepublicat)
238. Poliția Republicii Moldova (2019). *Memorandum de înțelegere între IGP și PH Internațional*.
239. Inspectoratul Național de Securitate Publică (2022). *Notă informativă: Activitate în domeniul siguranței copiilor în primele șase luni ale anului 2022*, p. 8.
240. *Educație Online*.
241. Comitetul de la Lanzarote (n. d). Răspunsuri la Chestionarul general de prezentare generală a Republicii Moldova. (nepublicat)
242. *Lista instituțiilor educaționale*.
243. Comitetul de la Lanzarote (2022). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)*. Recomandarea IX-3.
244. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandările 10 la 13.
245. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivă supraviețuitorilor în Moldova*, 31-33.
246. Informații transmise de Coordonatorul de Proiect – Republica Moldova.
247. Comitetul de la Lanzarote (2022). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)*. Recomandările X-1, X-3 la X-6.
248. Republica Moldova (2014). *Instrucțiune privind mecanismul de cooperare intersectorială pentru identificarea, evaluarea, sesizarea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, detenției, exploatării și traficului*, aprobată prin Hotărârea nr. 270 din 08.04.2014, Secțiunea 6.
249. Republica Moldova (2013). *Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*. Articolul 20.
250. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandarea 18.
251. *Ibid.*, articolul 6, alin. (1) lit. k).
252. Republica Moldova (2021). *Ghid de aplicare practică a mecanismului de cooperare intersectorială*.

253. Centrul internațional „La Strada” (2018). *Masa rotundă: Implementarea Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale: provocări și bune practici*”.
254. Republica Moldova (2014). *Instrucțiune privind mecanismul de cooperare intersectorială pentru identificarea, evaluarea, sesizarea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, detenției, exploatării și traficului.*, aprobată prin Hotărârea nr. 270 din 08.04.2014, Secțiunea 6, alin. (3), lit. a)
255. Republica Moldova (2013). *Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți*. Articolul 8.
256. Republica Moldova (2014). *Instrucțiune privind mecanismul de cooperare intersectorială pentru identificarea, evaluarea, sesizarea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, detenției, exploatării și traficului.*, aprobată prin Hotărârea nr. 270 din 08.04.2014, Secțiunea 7.
257. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 265.
258. Republica Moldova (2014). *Legea privind Avocatul Poporului (Ombudsman)*. Articolul 17 alin. (5).
259. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. articolul 263 alin. (8).
260. Republica Moldova (2017). *Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale facilitate de tehnologiile informației și comunicațiilor (TIC)*. A 2-a rundă de monitorizare tematică, p. 7.
261. Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii (n. d.). 12+
262. La Strada (n. d.). *SigurOnline*.
263. PNUD și UIT (2021). *Moldova: Acord de transformare digitală*, p. 9.
264. (+373) 699 990 21
265. (+373) 022 254 998
266. *Linia verde pentru acordarea de asistență cetățenilor Ucrainei în Moldova – 0 800 800 11*
267. UNHCR (2022). *Situația din Ucraina. Actualizare fulger #32,*, p. 5.
268. *Ibid.*
269. A se vedea, de ex., Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor (2019). *Violența împotriva copiilor și tinerilor în Republica Moldova: constatările unui sondaj național, 2019*. Chișinău, Moldova: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.
270. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivele supraviețuitorilor în Moldova*. Alianța Globală WeProtect, 21.
271. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivele supraviețuitorilor în Moldova*, 41-45.
272. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivele supraviețuitorilor în Moldova*, p. 23.
273. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), IMAS și Centrul pentru Controlul și Prevenirea Bolilor (2019). *Violența împotriva copiilor și tinerilor în Republica Moldova: constatările unui sondaj național, 2019*. Chișinău, Moldova: Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. p. 103.
274. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivele supraviețuitorilor în Moldova*, p. 23.
275. Republica Moldova (2002). *Codul penal*. Articolul 16 și 60.
276. *Ibid.*, articolul 2081 citit în coroborare cu articolele 16 alin. (3) și 60 alin. (1) lit. b).
277. *Ibid.*, articolul 206 citit în coroborare cu articolele 16 alin. (5) și 60 alin. (1) lit. d).
278. A se vedea, de ex., ECPAT Internațional (2017) *Prin ochii copilului: Bariere în calea accesului la justiție și remedii pentru copiii victime ale exploatării sexuale ECPAT Internațional*. 58
279. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 110¹. Alte măsuri includ: plasarea judecătorului de instrucție, procurorului, apărătorului, psihologului și reprezentantului legal al copilului într-o încăperă de vizionare separată (învinuitul nefiind prezent); cerința este ca audierea să fie efectuată astfel încât să se evite producerea unui efect negativ asupra stării psihice a copilului; și, în măsura posibilă, evitarea audierilor repetate.
280. Consiliul Europei (2020). *CERCETAREA practicii judiciare în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor în Republica Moldova*, p. 28.
281. *Ibid.*, pp. 28-30.
282. *Ibid.*, articolul 113.
283. *Ibid.*, articolul 116.
284. Consiliul Europei (2020). *CERCETAREA practicii judiciare în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor în Republica Moldova*, p. 31.
285. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivele supraviețuitorilor în Moldova*, 43-45.
286. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*, articolele 75-77. Potrivit acestor articole, reprezentanții legali au dreptul de a fi menținuți informați și de a participa la procedurile cu copilul. Aceștia au, de asemenea, o varietate de îndatoriri juridice, cum ar fi revizuirea tuturor materialelor cazului și trimiterea de plângeri și solicitări legale.
287. Potrivit articolelor 75-77 din *Codul de procedură penală*, copiii victime care nu au împlinit vârsta de 14 ani nu au „capacitatea juridică” de a-și exercita drepturile și trebuie să se bazeze pe un reprezentant legal care să exercite drepturile în numele lor. Copiii victime care nu au împlinit vârsta de 18 ani au capacitate juridică limitată și pot exercita unele drepturi, în mod independent, dar nu pot să retragă o plângere sau să se împace cu învinuitul, pe cont propriu.
288. Centrul internațional „La Strada” (2018). *Masa rotundă: Implementarea Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale: provocări și bune practici*”.
289. Potrivit *Instrucțiunii privind mecanismul de cooperare intersectorială pentru identificarea, evaluarea, sesizarea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, detenției, exploatării și traficului*, persoana de încredere este persoana adultă față de care copilul manifestă încredere, cu care acesta este dispus să comunice și căreia îi pot dezvălui o situație în care se simte amenințat sau în pericol.
290. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 58 alin. (4)
291. Republica Moldova (2013). *Legea privind asistența juridică garantată de stat*. Articolul 19 alin. (11).
292. *Ibid.*, articolul 19, alin. (11).
293. Republica Moldova (2019). *Hotărâre de Guvern pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționalitatea Centrului regional de asistență integrată pentru copiii victime/martori ai infracțiunilor și standarde minime de calitate* (Tip Barnahus).
294. Republica Moldova (2016). *Legea privind reabilitarea victimelor infracțiunilor*. Articolul 9 alin. (1) și (3).
295. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 110¹.
296. Consiliul Europei (2020). *CERCETAREA practicii judiciare în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor în Republica Moldova*, p. 32.
297. Comitetul de la Lanzarote (2015). *Primul raport de implementare Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Cadru* A se vedea recomandarea R42, pagina 41.
298. Convenția de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategii*. A se vedea recomandarea R15, pagina 31.
299. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 277.
300. Republica Moldova (2005). *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane*. Articolul 26, lit. d).
301. Centrul internațional „La Strada” (2017). *Asigurarea drepturilor victimelor infracțiunilor sexuale; Analiza practicii judiciare în Republica Moldova, rezumat*, pp. 7-8.
302. *Ibid.*
303. Republica Moldova (2008). *Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal*. Articolul 14.
304. Potrivit articolului 212 din *Codul de procedură penală*, materialele de urmărire penală pot fi dezvăluite numai dacă procurorul constată că dezvăluirea nu ar prejudicia interesele acuzatului, victimei sau altor participanți. Procurorul trebuie să avertizeze victimele, experții, avocații, interpreții și alte persoane care participă la proceduri cu privire la cerința de confidențialitate.

305. Republica Moldova (2005). *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane*. Articolele 21 și 26.
306. Republica Moldova (2008). *Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal*. Articolul 4.
307. Consiliul Europei (2020). *CERCETAREA practicii judiciare în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor în Republica Moldova*, p. 18.
308. Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (2019). *Raport de activitate pentru anul 2019*.
309. Consiliul Europei (2020). *CERCETAREA practicii judiciare în cazurile de abuzuri și exploatare sexuală a copiilor în Republica Moldova*, p. 18.
310. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 215.
311. *Ibid.*, articolul 22.
312. Informații furnizate de Republica Moldova în cadrul procedurii de conformare privind Raportul special publicat în mai 2017.
313. *Ibid.*, articolul 22.
314. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivile supraviețuitorilor în Moldova*, pp. 27-36.
315. *Ibid.*, 43-45.
316. *Ibid.*
317. Republica Moldova (2019). *Hotărâre de Guvern pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționalitatea Centrului regional de asistență integrată pentru copiii victime/martori ai infracțiunilor și standarde minime de calitate* (Tip Barnahus).
318. ONU Femei (n.d.). *Sistem național de referire pentru protecția și asistența victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane*.
319. Republica Moldova (2005). *Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane*. Articolele 17 și 29.
320. *Ibid.*
321. Departamentul de Stat al SUA (2022). *Raportul de țară 2021 referitor la practicile privind drepturile omului: Moldova*.
322. La Strada (n.d.). *Fișă informativă: Semestrul II 2021*.
323. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. articolele 219-226.
324. *Ibid.*, articolele 219-221.
325. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolele 23 și 59.
326. *Ibid.*, articolul 60.
327. Republica Moldova (2016). *Legea privind reabilitarea victimelor infracțiunilor*. Articolul 14.
328. *Ibid.*, articolul 16.
329. ECPAT Internațional (2017). *Bariere în calea accesului la justiție pentru victimele exploatării sexuale: Cadrul juridic și perspectivele profesioniștilor din sistemul de justiție penală din Moldova*, 64.
330. *Ibid.*, 17.
331. ECPAT Internațional și La Strada Moldova (2021). *Abuzurile și exploatarea sexuală a copiilor în mediul online: Perspectivile supraviețuitorilor în Moldova*. Alianța Globală WeProtect. 39.
332. ECPAT Internațional (2017). *Bariere în calea accesului la justiție pentru victimele exploatării sexuale: Cadrul juridic și perspectivele profesioniștilor din sistemul de justiție penală din Moldova*. 65.
333. Comitetul de la Lanzarote (2018). *Al doilea raport de implementare: Protecția copiilor împotriva abuzurilor sexuale în cercul de încredere: Strategiile*. Recomandarea 1.
334. Republica Moldova (2016). *Legea nr. 215/2016 cu privire la tineret*
335. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, p. 12.
336. Republica Moldova (2014). *Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020*.
337. Republica Moldova (n. d). *ANALIZĂ NAȚIONALĂ VOLUNTARĂ: Puterea Tinerilor privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*
338. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, Anexa 8.
339. *Ibid.*, p. 12.
340. *Ibid.*, p. 44.
341. *Ibid.*, Anexa 8.
342. *Ibid.*
343. UNICEF (2022). *Analiza situației copiilor și adolescenților din Moldova*, Anexa 8.
344. Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (2018). *Raport anual: 2018*, p. 9.
345. *Ibid.*
346. Centrul internațional „La Strada” (2018). *Masa rotundă: „Implementarea Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale: provocări și bune practici”*.
347. Republica Moldova (2003). *Codul de procedură penală*. Articolul 110¹. Alte măsuri includ: plasarea judecătorului de instrucție, procurorului, apărătorului, psihologului și reprezentantului legal al copilului într-o încăpere de vizionare separată (învinuitul nefiind prezent); cerința este ca audierea să fie efectuată astfel încât să se evite producerea unui efect negativ asupra stării psihice a copilului; și, în măsura posibilă, evitarea audierilor repetate.
348. Republica Moldova (2002). *Codul Penal*. Articolul 113.
349. GRETA (2020). *Raport de evaluare Republica Moldova - A treia rundă de evaluare*.
350. *Raportul misiunii de constatare în Republica Moldova al Dnei Leyla Kayacik, Reprezentantul Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați, 13-14 iunie 2022*.
351. *Copiii neînsoțiți și separați care fug de conflictul în escaladare din Ucraina trebuie protejați*, Declarația comună a Directorului Executiv al UNICEF, Catherine Russell și a Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Filippo Grandi.
352. UNODC (2022). *Conflictul din Ucraina: dovezi cheie privind riscurile traficului de ființe umane și a traficului ilegal de migrați*, p.3.

Analizele de țară realizate în comun de către Consiliul Europei și ECPAT Internațional reunesc constatările și recomandările de monitorizare ale Comitetului Lanzarote, cercetările existente și datele disponibile în mod public cu privire la exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor în statele părți la Convenția privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote). Cadrele naționale de reglementare sunt analizate și prezentate în lumina standardelor Convenției de la Lanzarote. De asemenea, analizele de țară comune prezintă realizările și provocările în ceea ce privește punerea în aplicare a Convenției de la Lanzarote și evidențiază căile de urmat pentru îmbunătățirea protecției copiilor împotriva exploatării și abuzului sexual.

Republica Moldova a ratificat Convenția de la Lanzarote la 12 martie 2012, iar aceasta a intrat în vigoare la 1 iulie 2012. Legislația penală a Republicii Moldova incriminează în mod cuprinzător abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor. În 2020, Republica Moldova a introdus o nouă legislație pentru a stabili pedepse mai stricte pentru autorii infracțiunilor de trafic și exploatare sexuală, cu sancțiuni mai aspre pentru cazurile de circumstanțe agravante, inclusiv atunci când victima este un copil. În plus, în noiembrie 2022, Legea privind asigurarea drepturilor victimelor a fost adoptată de Parlament și a intrat în vigoare în ianuarie 2023, cu scopul de a asigura drepturile victimelor infracțiunilor legate de viața sexuală și de violența în familie, precum și de a ajusta legislația penală la standardele convenite la nivel internațional, cum ar fi cele incluse în Convenția de la Lanzarote. În ciuda cadrului național de reglementare existent, există unele lacune. În plus, trebuie abordate provocări persistente și noi, inclusiv abordarea normelor tradiționale, diseminarea în continuare a educației sexuale a copiilor și îmbunătățirea sistemelor de raportare și a protecției copiilor victime.

RON

ECPAT Internațional este o rețea globală de organizații ale societății civile care lucrează pentru eradicarea tuturor formelor de exploatare sexuală a copiilor. În ultimii peste 30 de ani, ECPAT a devenit cea mai importantă rețea internațională de organizații neguvernamentale dedicate eliminării acestei forme grave de violență împotriva copiilor, militând pentru responsabilizarea statelor și pentru măsuri mai ferme în toate sectoarele pentru a spori protecția copiilor. În prezent, ECPAT are peste 120 de organizații membre care își desfășoară activitatea în peste 100 de țări din întreaga lume.

www.ecpat.org

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 46 de state membre, inclusiv toate statele membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

www.coe.int

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE